

Îndrumător Canonic - Pr. Prof. Liviu Stan

ID	Reper	Conținut
1	ABATERE	Vezi: CLERIC, DOJANĂ, INFRAȚIUNE, PĂCAT etc.
2	ABSOLUȚIUNE	Penitenții care sunt în primejdie de moarte, dacă se căiesc, să fie iertați de pedeapsa ce li s-a dat și să fie împărtășiți cu Sfintele Taine. Dreptul de absoluțiune îl are Episcopul. Presbiterul are acest drept numai în lipsa Episcopului. 7, 43 Cartag. Vezi și: GRAȚIERE.
3	ABSTINENȚA	Clericul care se abține de la nuntă, carne și vin, nu pentru înfrânare, ci din scârbă, hulindu-le ca lucruri rele, ori să se îndepărteze, ori să se caterisească și să se lepede de Biserică. Asemenea și mireanul. 51 ap. - Clericul care în zilele de sărbătoare nu se împărtășește din carne și vin din scârbă, iar nu din înfrânare, să se caterisească. 53 ap. - Clericul care postește (post sec) Sâmbăta și Duminica să se caterisească; mireanul să se afurisească. 66 ap. - Clericul care-și leapădă soția, pe motiv de evlavie, să se afurisească, iar „dacă stăruie în greșeală, să se caterisească”. 5 ap.
4	ABUZ DE PUTERE	Clericii superiori să nu abuzeze de puterea lor față de clerici subalterni. 4 VII.
5	ACUZA	Acuza împotriva Episcopului se înaintează Mitropolitului, deci căpeteniei sinodului de care depinde acel Episcop. 6 ap.; 19 Cartag. - Cel ce părăște pe un Episcop e dator să-și susțină pâra. dacă nu o susține, se pedepsește ca un calomniator. 6 II; 19 Cartag. - Reclamație împotriva clericilor poate face, în chestiunile particulare, orice persoană căreia i s-a cauzat de către clerici o nedreptate. În chestiunile bisericesti, pot ridica acuza numai persoanele vrednice de credință. De aceea: ereticii, schismaticii, anatemiații, excomunicații, caterisiții, cei ce disprețuiesc canoanele, cei cu viața imorală și cei ce au fost dați în judecată și nu s-au dezvinovățit nu pot ridica acuza împotriva clericilor. 6 II; 21 IV; 74 ap.; 8, 128 Cartag. De asemenea, nici cei lipsiți de drepturi civile și nici oarecare persoane care «s-au spurcat cu fapte rușinoase». 129 Cartag. - Cel ce a ridicat mai multe învinuiri împotriva clericilor, dacă nu poate dovedi una dintre ele, atunci nu i se permite să mai susțină pe celelalte. 130 Cartag. - Cel ce acuză pe Episcop, să dea în scris «că sunt gata a se supune aceleiași pedepse care s-ar da Episcopului acuzat, în cazul când la cercetarea lucrurilor se va dovedi că Episcopul este nevinovat și că dâșii au calomniat numai pe Episcop», 6 II; 19 Cartagina. - Acuza ce se ridică împotriva cuiva trebuie cercetată în mod temeinic. 3, 6 Teofil. Alex. - Acuzatul sau acuzatorul pot cere, pentru motive binecuvântate, ca procesul lor să se judece în alt loc decât cel obișnuit. 30 Cartag.
6	ADMINISTRAREA AVERII BISERICESTI	Administrarea averii bisericesti o face Episcopul, ajutat de un econom cleric. 26 IV; 11 VII. - Episcopul care nu administrează corect averea eparhială să fie judecat de sinod, 25 Antiohia. Vezi și: AVERE.
7	ADULTER	Raportul intim al soțului cu o femeie străină sau al soției cu un bărbat străin este adulter. 21 Vasile cel Mare; 15 Ioan Postnicul. - Cel dovedit de adulter nu poate fi promovat în cler. 61 ap. - Dacă soția clericului e adulteră, acesta trebuie să o demită; dacă nu divorțează de ea, el încetează de a mai fi cleric. 8 Neocezareea. - Adulterul este mai grav decât desfrânarea. 18 Vasile cel Mare; 4 Grig, de Nyssa. - Adulterul este motivul de divorț. 9 Vasile cel Mare. Vezi și: DESFRÂNARE
8	ADUNARE ILEGALĂ	«Dacă vreun presbiter, disprețuind pe Episcopul său, ține deosebit adunare și ridică alt altar, neștiind nici o vină asupra Episcopului său..., să se caterisească». 31 ap.; 31 VI; Vasile cel Mare; 5 Antiohia; 35 Laod.; 10 Cartag. să fie anatema; 6 Gangra; 10, 11 Cartagina. Vezi și SCHISMA.

ID	Reper	Conținut
9	AFURISIRE	<p>Se pedepsește cu afurisire:</p> <p>A. Episcopul care: primește în eparhia sa clerici sau mireni afurisiți, veniți din alte eparhii. 12 ap. - Primește clerici care, împotriva voinței Episcopului lor, și-au părăsit eparhia. 16 ap. - Nu poartă grijă să dea clericilor săraci cele de trebuință. 59 ap. - Hirotonește, ca urmaș al său, pe o rudenie a sa. 76 ap. - Se amestecă în treburile altei eparhii, fără învoirea Episcopului competent. 18 Ancira.</p> <p>B. Clericul care: divorțează din motive de evlavie. 5 ap. - Nu se împărtășește la St. Liturghie, fără a spune motivul pentru care nu se împărtășește. 8 ap. - A ajuns la demnitatea de cleric prin bani. 29 ap. - Refuza să păstorească pe credincioșii pentru care a fost hirotonit, sau care e vinovat din cauză că poporul nu vrea să primească pe Episcopul canonic. 36 ap. - Joacă jocuri de noroc sau se dă beției. 43 ap.; 50 VI. - Se roagă împreună cu ereticii. 45 ap. - Umblă la cârciumi. 54 ap. - Defaimă pe un cleric superior. 56 ap. - Batjocorește pe un infirm, șchiop, surd sau orb. 57, 58 ap. - Clericul superior care nu poartă grijă de cler sau credincioși. 58 ap. - Duce din biserică vase sfințite, spre a le folosi acasă. 73 ap.; 101-II. - Călugărul care fuge de la mănăstire și persoana care primește pe fugăr. 4 I-II.</p> <p>C. Mireanul care: - Se roagă împreună cu cei excomunicați. 10 ap.; 2 Antiohia. - Disprețuiește pe episcop sau devine schismatic. 31 ap.; 5 Antiohia; 13 I-II. - Ucide pe cineva. 65 ap. - Postește (post negru) Duminica sau Sâmbăta (afară de Sâmbăta mare). 66 ap.; 55 VI. - Defaimă conducerea de stat sau pe dregători. 84 ap. - Mireanul și monahul care nu se supune Episcopului său. 8 IV. - Își ia singur Sf. Cuminecătură, de față fiind Episcopul, presbiterul sau diaconul. 58 VI. - Predică în public (în biserică) fără învoirea Episcopului. 64 VI. - Face cârciumă sau alt fel de comerț în curtea bisericii. 76 VI. - Comunică cu clericul care liturghisește sau botează în paraclise particulare, fără învoirea Episcopului. 12 I-II.</p>
10	AFURISIT	<p>Clericul afurisit poate fi iertat numai de Episcopul care l-a pedepsit sau de urmașul său legitim. 32 ap.; 6 Antiohia. - Să se prelungească afurisirea clericului care a fost afurisit de un Episcop, și merge în altă eparhie, tăinuindu-și pedeapsa. 13 ap. - Clericul care se crede afurisit pe nedrept de Episcop poate face apel la Mitropolit. 14 Sardica. Vezi și: EXCOMUNICARE.</p>

ID	Reper	Conținut
11	ALEGEREA DE EPISCOP	<p>Alegerea de episcop o face sinodul Episcopilor din circumscripția mitropolitană respectivă, în frunte cu Mitropolitul. 4, 6 I; 3 VI; 19, 23 Antiohia; 12 Laodiceea. La alegere trebuie să participe și credincioșii. 6 Sardica; 50 Cartag. Alegerea se face cu majoritatea voturilor. 6 I.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alegerea de Episcop trebuie făcută în termen de trei luni de la data vacantării. Acest termen poate fi prelungit numai în caz de forță majoră. Mitropolitul care desconsideră această normă se pedepsește. 25 IV. - Episcopul care administrează o eparhie vacantă și în curs de un an nu reușește să facă să se completeze vacanța să fie înlocuit cu un alt Episcop interimar. 74 Cartagina. - Cel ce ajunge Episcop fără învoirea Mitropolitului să nu mai fie Episcop. 6 I. - Alegerea de Mitropolit o fac Episcopii și credincioșii din circumscripția mitropolitană respectivă. 6 Sardica.
12	ALTAR	<p>Altarul se poate ridica numai cu binecuvântarea Episcopului. 31 ap.; 5 Antiohia; 10, 11 Cartagina.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cei ce slujesc la altar să se înfrâneze întru toate la vremea când slujesc cele sfinte. 13 VI; 4, 25, 70 Cartagina. - Mireni nu au voie să intre în altar. 69 VI. - Femeia să nu intre în altar. 44 Laodiceea. - Călugării și călugărițele au voie să intre în altar. 1 Nicolae al Constantinopolului; 15 Nichifor Mărturisorul. - Altarele ridicate în urma unor descoperiri (vedenii) false să fie înlăturate. 83 Cartag.
13	AMESTEC	Episcopul care se amestecă nepoftit în afacerile altei eparhii să se caterisească. 13, 22 Antiohia; 2 II; 20 VI; 3, 11 Sardica. Can. 18 Ancira zice: să se afurisească.
14	AMNISTIE	Vezi: ABSOLUȚIUNE, GRAȚIERE.
15	AMVON	De pe amvon au dreptul să citească numai cei ce au cel puțin hirotesia de citeț. 33 VI; 14 VII.
16	ANATEMA	<p>Anatema să fie:</p> <p>Cei ce mijlocesc ca cineva să fie hirotont sau numit într-o funcție bisericească prin simonie. 2 IV; 5 VII, Scrisoarea lui Ghenadie; Scrisoarea lui Tarasie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clericii și monahii care își părăsesc slujba lor. 7 IV. - Cei ce defăimează căsătoria. 1, 10, 14 Gangra. - Cei ce defăimează pe cel ce mănâncă carne. 2 Gangra. - Cel ce afirmă că nu se cuvine a primi Sf. Cuminecătura de la un preot căsătorit. 4 Gangra. - Cel ce lucrează împotriva socotinței Episcopului. 6, 7, 8 Gangra; 11 Cartag. - Cel ce se dedică fecioriei din scârbă de căsătorie. 9 Gangra. - Cel ce defaimă pe cei ce fac agape și cheamă la ele pe săraci. 11 Gangra. - Cel ce sub pretextul ascezei își neglijează creșterea copiilor. 15 Gangra. - Cel ce, sub pretextul evlaviei, își părăsește părinții și nu le dă cinstea cuvenită. 16 Gangra. - Cel ce, pentru asceză părută, ajunează Duminica. 18 Gangra. - Episcopul care-și lasă prin testament averea persoanelor eterodoxe. 81 Cartag.
17	APEL	<p>Clericul care a fost judecat și pedepsit de Episcopul său, dacă se crede nedreptățit, poate apela la Mitropolit sau la sinod. 5 I; 6 Antiohia; 14 Sardica; 11 Cartag.; 4 Teofil Alex.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sentința pe care o dă sinodul provincial cu unanimitate de voturi, contra unui Episcop, este inapelabilă. 15 Antiohia. Nu se admite apel împotriva sentinței date de arbitri. 15, 96, 122 Cartagina.
18	APOSTAZIE	<p>Clericul care se leapădă de credință să fie exclus din Biserică. 62 ap.</p> <p>Clericul care e dovedit că, înainte de hirotonie, s-a lepădat de credință să se caterisească. 101.</p>
19	APOSTAT	«Harul și împăcarea (cu Biserica) să nu se refuze... apostatilor care se pocăiesc și se convertesc la Dumnezeu». 45 Cartag.

ID	Reper	Conținut
20	ARBITRAJ	Litigiile dintre clerici pot fi rezolvate și pe cale de arbitraj, dacă se învoiește la aceasta, pe lângă clericii respectivi, și Episcopul. 9 IV; 15 Cartag. Sentința dată de arbitri nu se poate apela. 15, 96, 122 Cartag.
21	ASCULTARE CANONICĂ	Clericii să nu săvârșească nimic fără învoirea Episcopului. 39 ap.; 57 Laod. - Clericii care nu ascultă de Episcopul lor să fie supuși «pedepselor canoanelor». Monahii și mireni să fie afurisiți. 8 IV; 31 Cartag.; 13 I-II. - Clericul care defaimă pe Episcop să se caterisească. 55 ap. - Clericii și monahii nu pot pleca în alta eparhie fără aprobarea episcopului lor. 23 IV. Cei ce nesocotesc această dispoziție să se caterisească. 17 VI. Vezi și SCHISMA, SUPUNERE CANONICĂ.
22	AUTOCEFALIE	AUTOCEFALIE. 6 I; 2 II; 3 II; 8 III; 36 VI.
23	AUTONOMIE	30 ap.; 3 VII; vezi: BISERICA, EPARHIA, EPISCOPUL.
24	AVERE	Episcopul e dator să poarte grijă de averea bisericească și să o administreze, «ca și cum l-ar supraveghea Dumnezeu». 38, 41 ap; 12 VII; 24, 25 Antiohia; 2 Chiril Alex. - Averea bisericească nu e permis să fie administrată fără de Episcop. 7, 8, Gangra. Episcopul trebuie să o administreze cu ajutorul unui econom cleric. 26 IV; 11 VII. - Episcopul care nu o administrează cu știrea clericilor din eparhie, ci o dă spre administrare rudelor sale, să fie tras la răspundere de sinod. 25 Antiohia. - Averea bisericii văduvite se administrează de economul acelei biserici. 25 IV. - Ea trebuie să fie bine chivernisită și cheltuită cu folos. 24 Antiohia; 10 Teofil. Alex. - Episcopul poate lua din averea Bisericii pentru întreținerea sa, pentru trebuințele clerului și pentru credincioșii săraci. 41, 59 ap.; 25 Antiohia. - Averea Bisericii trebuie să fie inventariată. 33 Cartag.; 1 I-II. - Averea Bisericii să fie deosebită de averea Episcopului. Episcopul poate lăsa averea sa cui vrea, a Bisericii însă rămâne pentru Biserică. 40 ap.; 24 Antiohia. - Episcopul să nu întrebuințeze averea Bisericii pentru a zidi mănăstiri în paguba eparhiei. 7 I-II. - Cel ce-și însușește obiecte bisericești să fie afurisit. Dacă e cleric, să fie caterisit. 73 ap; 10 I-II; 11 Teofil Alex. - Averea bisericească să nu se vândă decât în caz de mare nevoie, dar și atunci numai cu aprobarea celor în drept. 26, 33 Cartag. - Vânzarea lucrurilor bisericești de către presbiteri, în timpul vacanței Scaunului episcopesc e anulabilă. Dreptul de a o anula aparține Episcopului care va fi instituit. 15 Ancira. - Preoții și diaconii nu pot face nimic cu averea Bisericii, fără știrea Episcopului lor. 39 ap. - Averea pe care o aduce în mănăstire cel ce intră în monahism rămâne mănăstirii, afară de cazul când respectivul pleacă din mănăstire din vina starețului. 19 VII. - Episcopul poate dispune de averea sa particulară după cum voiește. 24 Antiohia. Nu are însă voie să o lase prin testament persoanelor eterodoxe, nici în cazul că acestea i-ar fi rude. Cei ce nu se supun acestei dispoziții să fie anatema. 81 Cartagina. - Clericii care, după moartea Episcopului, răpesc bunurile ce au aparținut defunctului să se caterisească. 22 IV. - Mitropolitul nu are voie ca, la moartea vreunui episcop, să-și însușească lucrurile aceluia sau ale Bisericii lui, ci e obligat să le lase spre administrare clerului Bisericii respective, care are datoria să le predea Episcopului următor. 35 VI. - Averea pe care o câștigă clericul, în calitate de cleric, trebuie dată Bisericii (fie în timpul vieții, fie după moartea sa). 32 Cartag.
25	AVOCAT	La Episcopie să fie avocați care să apere interesele bisericești. 75, 97 Cartagina.

ID	Reper	Conținut
26	BANI	Episcopul care, din lăcomie după câștig, pretinde bani de la subalterni să fie pedepsit ca pentru simonie. 4 VII.
27	BĂNUIALA	Persoanelor care stau sub bănuială și vor să plece dintr-o eparhie în alta li se dă epistolă de recomandare. 11 IV.
28	BĂTAIA	. Clericul care bate pe cineva să se caterisească. 27 ap.; 9 I-II. - Clericul care lovește pe cineva și-l omoară să se caterisească; mireanul să se afurisească. 65 ap. - «Cel ce a dat aproapelui lovitură de moarte ucigaș este, ori de a început bătaia, ori de s-a apărut». 43 Vasile cel Mare.
29	BENEFICIILE CLERICILOR.	Clericul se întreține din darurile credincioșilor. 4 ap.; 8 Teofil Alex. - Cel ce slujește la altar, de la altar să se hrănească. 41 ap. - Clericul să se mulțumească cu darurile ce i le dau credincioșii, în mod benevol. 99 VI. - Clericul să se ocupe și cu gospodăria sau cu alte îndeletniciri compatibile cu preoția. 15 VII.
30	BEȚIA	Clericul care se dedă beției «ori să înceteze, ori să se caterisească». 42 ap. - «Clericul inferior și mireanul care se dedă beției ori să înceteze, ori să se afurisească». 43 ap. Vezi și: CÂRCIUMA.
31	BIBLIE	85 ap.; 60 Laodic; 24 Cartag.; 2 Atanasie cel Mare.
32	BISERICA	În biserică sau în curtea bisericii să nu se facă ospătărie. Cel ce face să fie afurisit. 74, 76 VI; 28 Laodiceea; 42 Cartag. - Clericul care bagă animale în biserică sau în curtea bisericii, afară de cazul de forță majoră, să se caterisească; mireanul să se afurisească. 88 VI. - Biserica pângărită de eretici, să fie luată în folosință de ortodocși numai după ce s-a făcut aici rugăciunea cuvenită. Teodor Studitul, Răsp, la întrebarea a 4-a. - «Cel ce se hirotonește să se numească special pentru biserica unei cetăți sau a unui sat, sau mucenicească, sau pentru mănăstire». 6IV. - Biserica, organizându-și unitățile sale administrative, trebuie să țină seama de împărțirea politică a Statului. 17 IV; 38 VI. - Principiul organizării Bisericilor naționale e recunoscut prin canonul 34 ap. - Episcopii să nu-și întindă jurisdicția asupra altor biserici afară de eparhia lor. 2II. - Episcopul care ocupă în mod arbitrar o biserică văduvită «să fie lepădat». 16 Antiohia. - Episcopul nu poate lăsa nimănui ca moștenire Biserica sa. 76 ap.

ID	Reper	Conținut
33	BOTEZ	<p>Clericul care admite botezul ereticilor să se caterisească. 46,68 ap.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clericul care nu săvârșește Botezul în numele Sfintei Treimi să se caterisească. 49 ap. - Clericul care nu săvârșește la Taina Botezului trei afundări să se caterisească. 50 ap. - Învățătura de a afunda de trei ori în apă pe cel ce se botează și învățătura despre lepădările de Satana le avem din Sf. Tradiție. 91 Vasile cel Mare. - Botezul unoreretici e valid, al altora nu. 7 II; 7, 8 Laod.; 1, 47 Vasile cel Mare; 47, 57 Cartag.; 95 VI. - Cei ce se botează, să învețe mai întâi credința creștină. 78 VI; 46 Laodiceea. - Catehumenul care e bolnav poate fi botezat, deși nu a împlinit stagiul de catehumen. 26 Nichifor Mărt.; 4 Tim. Alex.; 47 Laodiceea; 5 Chiril Alex. - Cel care a fost botezat de curând nu poate fi cleric. 80 ap.; 12 Neocez.; 3 Laodic; 10 Sardica; 2 I. - Copiii mici se botează spre iertarea păcatelor. Cel ce neagă aceasta, să fie anatema. 110 Cartagina. - Copiii despre care nu se știe precis dacă au fost botezați sau nu trebuiesc botezați, ca să nu rămână lipsiți de curățirea cea sfințitoare. 84 VI; 72 Cartagina. - Copilul nou-născut, dacă e în primejdie de moarte, să fie botezat. 38 Nichifor Mărt. - Botezul se săvârșește în biserică. Clericii care săvârșesc această Sfântă Taină afară de Biserică, fără aprobarea Episcopului, să se caterisească 31, 59 VI; 121-11. - Botezul se cuvine să fie săvârșit de Episcop sau de presbiter. 50 ap. În caz de nevoie, el poate fi săvârșit și de monahul simplu, sau de diacon. 44 Nichifor Mărt.; sau de orice creștin. 45 Nichifor Mărt.; Teodor Studitul, Răsp, la întreb. 11. - Botezul nu se repetă. 47 ap.; 48 Cartagina. - De ritualul botezului se țin: binecuvântarea apei, a untdelemnului și a botezatului, lepădarea de Satana, ungerea cu untdelemn și cufundarea de trei ori în apă. 91 Vasile cel Mare. - rudenia de botez, vezi: RUDENIA SPIRITUALĂ.
34	CALOMNIATOR	<p>Cel ce face reclamație împotriva clericilor, dacă se constată că aceștia sunt nevinovați, iar reclamantul este un calomniator, «să se lepede din comuniune». 19 Cartagina; sau să fie pedepsit cu pedeapsă cu care ar fi fost pedepsit reclamatul, dacă ar fi fost dovedit vinovat. 6 II.</p>
35	CAMĂȚA	<p>Cel care ia camătă «ori să înceteze, ori să se caterisească». 44 ap.; 17 I; 10 VI; 4 Laod.; 5, 16 Cartagina.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel ce ia camătă nu poate fi cleric. 14 Vasile cel Mare. - Cel ce ia camătă nu se cuvine să se împărtășească... «dacă stăruiește în nelegiuire». 32 Nichifor Mărt.
36	CAPELA	<p>Vezi: CASĂ DE RUGĂCIUNI, PARACLIS.</p>
37	CARNE	<p>Clericul care se abține de la mâncare de carne nu pentru înfrânare, ci fiindcă crede că e păcat a gusta carne, «ori să se îndrepteze, ori să se caterisească și să se lepede din Biserică. Așijderea și laicul». 51, 53 ap.; 14 Ancira.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel ce osândește pe cel ce mănâncă carne, să fie anatema. 2 Gangra. - Făgăduința de a nu mânca carne de porc este absurdă. 28 Vasile cel Mare
38	CARTE CANONICĂ	<p>Nici un cleric sau mirean (care dorește să intre în cler) nu poate fi primit în altă eparhie fără carte canonică. 12, 33 ap.; 13 IV; 17 VI.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clericii să nu călătorească în altă eparhie fără carte canonică. 42 Laodiceea. Vezi și EPISTOLE CANONICE.
39	CASĂ DE RUGĂCIUNI	<p>Casa de rugăciuni nu se poate zidi și în ea nu se poate sluji fără învoirea Episcopului competent. 4IV; 10, 17 VII.</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Nu se cuvine a aduce jertfă prin case de către Episcopi sau presbiteri». 58 Laodiceea. Vezi și: PARACLIS.

ID	Reper	Conținut
40	CATALOGUL CLERICILOR	Episcopul trebuie să aibă catalogul tuturor clericilor. 89 Vasile cel Mare. - Cei ce sunt trecuți în acest catalog (adică toți clericii) sunt supuși întru toate ierarhilor și normelor bisericesti. 15, 18, 51 ap.; 16 I: 5 VI.
41	CATALOGUL EPISCOPILOR	Catalogul episcopilor să se alcătuiască după vechimea hirotoniei lor. 86 Cartagina.
42	CATEHIZARE	Unii eretici, care trec la Ortodoxie, trebuie catehizați înainte de a fi primiți în Biserică. 7 II; 95 VI. - Preoții au datoria de a catehiza pe copii și tineret. 10 VII. - Catehizarea catehumenilor au dreptul să o facă numai persoanele încredințate de Episcop cu aceasta. 26 Laodiceea. Vezi și: ÎNVĂȚĂTURĂ.

ID	Reper	Conținut
43	CATERISIRE	<p>Se pedepsește cu caterisirea clericul care:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aduce la altar altă jertfă decât cea rânduită de Domnul Hristos. 3 ap.; 28 VI. - Divorțează din motive de evlavie. 5 ap.; 13 VI. - Comunică sau se roagă cu un alt cleric caterisit. 1 Antiohia. - Se face vinovat de desfrânare, jurământ fals și furt. 25 ap.; 4 VI; 3 Vasile cel Mare; 42 Ioan Postnicul - Își însușește un vas sfințit din biserică și-l întrebuințează spre scopuri necuviincioase. 10 I -II. - Bate pe cineva. 27 ap.; 9 I -II. - Omoară om. 65 ap.; 55 Vasile cel Mare. - Ajunge la demnitatea de cleric prin bani, precum și acela care hirotonește pentru bani, adică simoniacul. 29 ap.; 2 IV; 22 VI; 5, 19 VII. - Disprețuiește pe Episcopul său și se desparte de el. 31, 55 ap.; 5 Antiohia; 13-15 I-II. - Face conspirații contra stăpânirii de stat, contra Episcopului sau altor clerici. 84 ap.; 18 IV; 34 VI. - Își pierde vremea cu jocuri de noroc sau se dedă beției. 42 ap.; 50 VI. - la camătă de la debitori. 44 ap.; 171; 10 VI. - Admite ereticilor să săvârșească ceva ca și clerici. 45 ap. - Admite botezul sau jertfa ereticilor. 46 ap. - Botează din nou pe cel ce are botez adevărat. 47 ap. - Nu săvârșește botezul în numele Sfintei Treimi. 49 ap.; sau nu-l săvârșește prin 3 afundări. 50 ap. - Se abține de la nuntă, carne și vin nu pentru înfrânare, ci fiindcă le consideră lucruri rele. 51, 53 ap. - Nu primește pe cel ce se pocăiește. 52 ap. - Nu poartă grijă de clericii inferiori. 58 ap. - Se leapădă de calitatea de cleric. 62 ap. - Postește post negru duminica sau sâmbăta (afară de Sâmbăta mare). 66 ap.; 55 VI. - Primește să fie hirotonit a două oară. Aceeași pedeapsă se dă și Episcopului care hirotonește pe un cleric a două oară. 68 ap. - Defaimă stăpânirea de stat sau pe dregător. 84 ap. - A fost apostat înainte de hirotonie. 10 I. - Se transferă cu de la sine putere de la o parohie la alta. 10 IV; 10 VII; 3 Antiohia. - După moartea Episcopului, răpește bunurile acestuia. 22 IV. - S-a căsătorit a două oară. 3 VI. - Se căsătorește după hirotonie. 6 VI; I Neocezarea. - Ține cârciumă. 9 VI. - Pretinde plată pentru Sfânta Cuminecătură. 23 VI. - Liturhisește sau botează afară de biserică, fără aprobarea Episcopului. 31, 59 VI; 10 VII; 12 I-II III. - Nu amestecă vinul, pentru Sf. Euharistie, cu apă. 32 VI. - Își însușește și profanează obiectele sfințite din biserică. 10 I-II. - Ieromonahul care primește în monahism o persoană fără a fi de față egumenul mănăstirii în care e chemat să trăiască cel primit în monahism. 2 I-II. - Refuză să se supună judecății bisericești. 15 Cartagina. - Nu pomenește, la Liturghie, pe Episcopul său. De asemenea, și Episcopul care nu pomenește pe Mitropolitul său. 13 I-II; 14 I-II, sau Mitropolitul care nu pomenește pe Patriarhul său. 15 I-II. - Episcopul care face hirotonii pentru alte eparhii, sau se amestecă, sub orice formă, în afacerile altei eparhii, fără învoirea celor în drept. Cu aceeași pedeapsă sunt loviți și cei hirotoniți, pe nedrept, de alt episcop. 35 ap.; 13 Antiohia. - Episcopul care împarte o Mitropolie în două, pentru a deveni și el Mitropolit. 12 IV. - Episcopul care trăiește în căsătorie. 12 VI. - Episcopul care sfințește o biserică fără sfintele moaște. 7 VII. - Episcopul care primește clerici din altă eparhie fără carte canonică și clericul care pleacă fără carte canonică. 7 VI. - Episcopul care, fără cauză justă, lipsește din eparhie mai mult de șase luni. 16 I-II. - Episcopul-Vicar, dacă face hirotonii fără aprobarea Episcopului. 10 Antiohia.

ID	Reper	Conținut
44	CATERISIREA	Pronunțată de Episcopi eterodocși asupra clericilor ortodocși este fără valoare. 3 III.
45	CATERISIT	<p>Cel caterisit în mod legal trece în rândul mirenilor și nu mai poate îndeplini nici un serviciu clerical. 27, 28 Cartagina; 8 Nic. al Constantinopolului; 21 VI.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Caterisitul care ar îndrăzni să săvârșească servicii divine să fie exclus cu totul din Biserică (afurisit). 28 ap.; 4 Antiohia. - Clericul caterisit, dacă se pocăiește de păcatul pentru care a fost caterisit, i se poate permite să poarte semnele externe clericale. 21 VI. - Cel care comunică cu un caterisit să fie lepădat din Biserică. 4 Antiohia. - Clericul care se roagă cu un cleric caterisit să se caterisească. 11 ap. - Episcopul nu poate fi caterisit de doi Episcopi, ci numai de sinodul episcopesc. 2 Sin. local din C-pol, din anul 394. Iar în lipsa sinodului, de 12 episcopi; presbiterul, de 6 episcopi, diaconul de 3 episcopi, iar ceilalți clerici, de un Episcop. 12, 20, 100 Cartagina. - Episcopul poate fi caterisit numai de sinod. Ceilalți clerici pot fi caterisiți de Episcopul lor. 4 Antiohia; 20 Cartag.
46	CĂLĂTORIE	Clericii să nu călătorească fără știrea Episcopului și fără carte canonică. 41, 42 Laodiceea.
47	CĂLUGĂR	Vezi: MONAH.
48	CĂLUGĂRIE	Vezi: MONAHISM.
49	CĂLUGĂRIȚĂ	Vezi: MONAHIE.

ID	Reper	Conținut
50	CĂSĂTORIE	<p>Căsătoria este instituită de Dumnezeu. 51 ap; 21 Gangra.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cleriul care se abține de la căsătorie nu pentru înfrânare, ci pentru că o consideră păcat să se caterisească și să se lepede din Biserică. 51 ap. - Cel ce defaimă căsătoria să fie anatema. 1, 4, 9, 10, 14 Gangra. - Căsătoria după hirotonie este oprită. Cei ce au intrat în cler necăsătoriți nu se mai pot căsători, afară de cazul când sunt numai citeți sau cântăreți. Cei ce calcă această dispoziție să se caterisească. 26 ap.; 3, 6, 13 VI; 11 Neocezarea. - Episcopii trebuie să fie necăsătoriți. Cei ce nesocotesc această dispoziție să se caterisească. 12 VI. - Diaconii se pot căsători și după hirotonie. 10 Ancira (abrogat prin can. 6 VI). - Căsătoria dintre ortodocși și eretici sau păgâni nu e permisă. Cel ce nu respectă această dispoziție se afurisește. dacă însă doi eterodocși au încheiat o căsătorie legală și unul din ei se convertește apoi la credința ortodoxă, iar celălalt rămâne tot eterodox, căsătoria lor să nu se desfacă, dacă soții se învoiesc să trăiască împreună mai departe. 72 VI; 14 IV; 10 Laodiceea; 23 Ioan Postnicul. - Căsătoria ortodocșilor cu ereticii e permisă numai în cazul când partea eretică promite că va trece la Ortodoxie. 31 Laodiceea; 14IV. - Cei ce a avut o concubină sau s-a căsătorit cu o văduvă, ori divorțată, ori desfrânată nu poate fi cleric. 17, 18 ap.; 3 VI. - Căsătoria (consecutiv) cu două surori sau cu două nepoate de frate sau de soră este oprită. 19 ap.; 5 Teofil. Alex. - Diaconițele care se căsătoresc să fie anatema și ele, și cei ce le iau de soții. 15 IV. - Nu se cuvine a ține nunți în Patruzecime. 52 Laodiceea. - Căsătoria în săptămâna I-a după Paști e oprită. 66 VI. - Cei ce se căsătorește cu logodnica altuia să se pună sub acuză de adulter. 98 VI; 22 Ioan Postnicul. - Cei ce s-au căsătorit cu două surori, sau cel ce a luat pe soția fratelui său, sau pe sora soției sale, nu se primește la pocăință înainte de a se desface acea căsătorie nelegiuită. 23, 78, 87 Vasile cel Mare; 11 Tim. Alexandrinul. - Cei ce din neștiință încheie o căsătorie nelegiuită să fie tratat cu blândețe, dacă desface căsătoria și regretă în mod sincer ceea ce a făcut. 13 Teofil. Alex. - Presbiterul care, din neștiință, a încheiat o căsătorie ilegală pierde dreptul de a săvârși serviciul divin, însă i se permite să poarte denumirea de presbiter și să șadă între preoți, bineînțeles dacă a desfăcut căsătoria ilegală. 26 VI; 27 Vasile cel M. Vezi și IMPEDIMENTE LA CĂSĂTORIE, DIVORȚ. <p>CĂSĂTORIA a II-a se permite. 87 Vasile cel Mare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel ce s-a căsătorit de două ori după botez nu poate fi cleric. 17 ap.; 3 VI; 12 Vasile cel Mare. - Presbiterul să nu ia parte la nunțile celor căsătoriți a două oară. 7 Neocezarea. <p>CĂSĂTORIA a IV-a e oprită. 4 Vasile cel Mare.</p>
51	CÂNTAREA	<p>Cântarea bisericească să fie lină. Cei ce cântă în biserică să nu strige, «silind firea spre răcnire». 75 VI. În Biserică nu se cântă cântări neaprobrate de autoritatea bisericească. 59 Laodiceea.</p>
52	CÂRCIUMA	<p>Clericii nu au voie să intre în cârciumă. Cei ce mănâncă în cârciumă, afară de cazul când sunt în călătorie, să se afurisească. 54 ap.; 24 Laodiceea; 40 Cartagina.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clericul care ține cârciumă, ori să înceteze, ori să se caterisească: 9 VI.
53	CELIBAT	<p>Cei ce sunt apți de a fi clerici pot fi hirotoniți și dacă nu sunt căsătoriți, însă după hirotonie nu mai au voie să se căsătorească. 26 ap.; 6 VI; 6 Vasile cel Mare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel ce a făcut vot de celibat nu se mai poate căsători. 16 IV; 18 Vasile cel Mare. - Celibatul nu este condiție la intrarea în cler. 13 VI.

ID	Reper	Conținut
54	CETATE	Dacă o cetate este ridicată în rang de către autoritatea de stat, să aibă și biserică în vedere acest lucru și împărțirea teritoriilor bisericești să urmeze celei politice. 17 IV; 38 VI. - Dacă o cetate a fost onorată cu titlul de Mitropolie, atunci și episcopul de acolo se va bucura de onoruri mitropolitane, însă prin aceasta nu se va aduce nici o știrbire drepturilor vechiului Mitropolit, 12 IV. - Să nu fie doi Episcopi într-o cetate. 8 I.
55	CINCIZECIME	În zilele Cincizecimii trebuie să ne rugăm stând, nu plecând genunchii la pământ. 20 I; 91 Vasile cel Mare.
56	CIRCUMSCRIȚIILE BISERICEȘTI.	Împărțirea lor să se facă avându-se în vedere împărțirea politică a statului. 17 IV; 38 VI.
57	CIRCUMSTANȚE AGRAVANTE	Păcatele săvârșite cu nerușinare se pedepsesc mai aspru. 37 Nichifor Mărt.
58	CIRCUMSTANȚE ATENUANTE.	Cel ce-și mărturisește singur păcatul va fi supus unor epimimii mai blânde; iar celui ce, în timpul penitenței dă dovezi de îndreptare i se poate scurta timpul penitenței. 4, 5 Grig. Nyssa; 61 Vasile cel Mare; 13 Teofil Alex.; 29, 30 Nichifor Mărt.
59	CITAȚIE	Clericul care este învinuit de ceva trebuie citat în fața forului judecătoresc competent, pentru a fi judecat. dacă nu se prezintă, va fi judecat și pedepsit în lipsă. 74 ap.; 19 Cartagina

ID	Reper	Conținut
60	CLERIC	<p>Cleric poate fi orice creștin vrednic, fără a se avea în vedere neamul din care se trage. 33 VI.</p> <p>- În cler poate fi primit: cel vătămat la ochi sau rănit la picior. 77 ap.; cel ce a fost în mod forțat castrat de alții sau dacă s-a născut famen. 21 ap.; cel născut din flori sau din căsătoria a două sau a treia. 8 Nichifor Mărt.</p> <p>- Nu poate fi cleric: cel ce s-a căsătorit de două ori după botez, sau care a avut concubină. 17 ap.; 3 VI; 12 Vasile cel Mare; cel ce s-a căsătorit cu o văduvă sau divorțată sau desfrânată. 18 ap.; 3 VI; cel ce a fost căsătorit cu două surori sau cu o nepoată de soră. 19 ap.; 5 Teofil Alex.; cel ce s-a mutilat. 22 ap.; 11; cel ce este dovedit ca desfrânat sau adulter. 61 ap.; 9 Neocez.; 3 Teofil Alex.; 7, 36 Nichifor Mărt.; cel ce este surd sau orb. 78 ap.; cel ce are demon. 79 ap.; cel ce e botezat de curând. 80 ap.; 2,1; 10 Sardica; 3 Laodiceea; cel ce a fost botezat pe patul de boală. 12 Neocezarea; cel ce s-a lepădat de credință, fără a fi fost forțat, 3 Atanasie cel Mare.; cel ce are în familia Să membri eterodocși. 36 Cartagina; acela a cărui soție a comis un adulter. 8 Neocezarea; 21 Ioan Postnicul; cel ce în copilărie a fost pângărit de cineva. 30 Ioan Postnicul; cel care a furat bunuri publice. 42 Ioan Postnicul.</p> <p>- Clericul care se castrează pe sine să se caterisească. 23 ap.; 11.</p> <p>- Nimeni nu poate fi primit în cler fără a i se examina conduita sa religioasă și morală. 9 I; 89 Vasile cel Mare; 4 Chiril Alex.</p> <p>- Nimeni nu are dreptul să îndeplinească vreo funcție clericală înainte de a fi primit formal în cler. 14 VII.</p> <p>- Nimeni nu poate fi primit în cler fără o destinație specială. 6 IV.</p> <p>- Clericul nu poate fi în același timp titular la două biserici. 10 IV; 15 VII.</p> <p>- Clericii străini să nu se primească de către alți Episcopi. 54, 90 Cartagina.</p> <p>- Clericul care se mută în altă parohie, împotriva voinței Episcopului său, să fie silit să se înapoieze la parohia sa, iar dacă nu vrea, să fie excomunicat. 15 ap.; 15, 16 I; 5, 20IV; can. 3 Antiohia zice: să fie caterisit.</p> <p>- Nici un cleric nu poate pleca spre a se așeza în altă eparhie fără scrisoare de demitere (canonică) de la Episcopul său. Cel ce pleacă fără o astfel de scrisoare să se caterisească atât el, cât și Episcopul care l-a primit. 17 VI; 10 VII; 13 IV.</p> <p>- Dacă un cleric afurisit merge în alta eparhie, și acolo e primit fără scrisori de recomandare, să se afurisească, atât el, cel primit, cât și cel care l-a primit. 12, 13 ap.</p> <p>- Clericul care, hirotonit fiind pe seama unei biserici, nu vrea să meargă și să ocupe locul pentru care a fost hirotonit să se afurisească. Dacă însă (Episcop fiind) se duce, dar nu-1 primește poporul, atunci să fie afuriși clericii aceluși ținut. 36 ap.; 17 Antiohia.</p> <p>- Numirea unui cleric făcută într-o altă eparhie, fără învoirea Episcopului său, e nulă. 15 Sardica.</p> <p>- Clericul care petrece mai mult timp în altă eparhie fără autorizația Episcopului său să fie pedepsit. 23 IV; 16 Sardica.</p> <p>- Clericul care e transferat de la o biserică la alta să nu se amestece în chestiunile bisericii de la care a fost transferat. În caz contrar, se caterisește. 10 IV.</p> <p>- Clericul să nu facă nimic fără învoirea Episcopului. 39 ap.; 57 Laodiceea.</p> <p>- Să nu călătorească fără știrea episcopului. 41 Laodiceea.</p> <p>- Să nu călătorească fără carte canonică. 42 Laodiceea.</p> <p>- Clericul care defaimă pe Episcopul său, sau pe un alt cleric, să se caterisească. 55, 56 ap.</p> <p>- Clericul care nu se supune Episcopului său să fie pedepsit cu pedepsele prevăzute de canoane. 8 IV.</p> <p>- Clericul care face sau participă la complot împotriva stăpânirii de stat, împotriva Episcopului, sau împotriva altor clerici, să se caterisească. 31 ap.; 84 IV; 34 VI.</p> <p>- Clericul care defaimă pe Episcopul său și, separându-se de el, face adunare îndeosebi, deși nu știe nici o vină asupra Episcopului, să se caterisească. 31 ap.; 31 VI; 4 Vasile cel Mare; 5 Antiohia; 35 Laodiceea; 13, 14 I-II; 10 Cartagina. Alte canoane spun: să fie anatema. 6 Gangra; 11 Cartagina.</p> <p>- Clericul care liturghisește sau botează în afară de biserică, fără învoirea Episcopului, să fie caterisit. 31, 59 VI; 10 VII; 12 I-II.</p> <p>- Clericul care nu pomenește la Liturghie pe Episcopul său sau Episcopul care nu pomenește pe Mitropolitul său să se caterisească. 13-15 I-II.</p>

ID	Reper	Conținut
60		<ul style="list-style-type: none"> - Clericul care se face vinovat de desfrânare, sperjur, furt sau alt păcat de moarte să se caterisească. 25 ap.; 4 VI; 3, 32 Vasile cel Mare; 18 Ioan Postnicul. - Cel caterisit, dacă îndrăznește să facă servicii divine, «să nu mai aibă nădejde... de reintegrare». 4 Antiohia; 28 ap.; 29 Cartagina. - Clericul care se îndeletnicește cu vrăjitoria, sau cu descântec, sau cu ghicitoria, sau cu astrologia să se arunce din Biserica. 36 Laodiceea; 72 Vasile cel Mare. - Ereticul nu poate fi martor împotriva clericului. Un singur martor nu-i suficient pentru a dovedi vinovăția clericului. 75 ap. - Clericul să se despartă de soția sa, dacă aceasta a comis adulter. Dacă nu se desparte, să înceteze din preoție. 8 Neocez.; 21, 62 Ioan Postnicul. - Alegerile clericilor se fac de cler și credincioși. 6 Sardica; 50 Cartagina; 89 Vasile cel Mare; 7 Teofil Alex. - Clericul care refuză promovarea ce i se face de către Episcop să fie scos și din treapta pe care n-a vrut să o părăsească. 31 Cartagina
61	COMERȚ	Cel ce face comerț în curtea bisericii să se afurisească. 76 VI.
62	COMPLICITATE	Clericii sau monahii care se unesc cu cei ce disprețuiesc sau vor să facă vreun rău stăpânirii de stat, sau altor clerici, să se caterisească. 31 ap., 84 ap.; 18 IV; 34 VI.
63	CONCUBINAJUL	<p>Concubinajul nu este nuntă. De aceea, cei ce trăiesc astfel să se despartă. 26 Vasile cel Mare.</p> <p>- Cel ce trăiește în concubinaj cu femeia căsătorită sau logodită cu altul e vinovat de adulter. 37 Vasile cel Mare.</p>
64	CONSPIRAȚIE	Vezi CATERISIRE.
65	CONTUMACIE	Clericul care este citat în fața forului judecătoresc bisericesc și nu se prezintă va fi judecat în lipsă. 74 ap.; 19, 77 Cartagina.
66	COPIII	Copiii despre care nu se știe dacă sunt botezați sau nu trebuie botezați. 72 Cartagina. Dacă dovedesc viață vrednică de preoție, pot fi hirotoniți. 8 Nichifor Mărturisitorul.
67	CREDINȚA	6 Neocezarea; 1 II; 7 III; 2 Cartag.; 1 VI.
68	CRUCE	91 Vasile cel Mare; 73 VI.
69	CTITOR	1 I-II.
70	CUMINECĂTURA	<p>Cuminecătura, celor bolnavi de moarte să li se dea, chiar dacă se află sub epitimie, ca să nu fie lipsiți de merindea cea mai de pe urmă. 13 I; 6 Ancira; 7 Cartagina; 73 Vasile cel Mare; 2, 5 Grig. Nyssa.</p> <p>- Clericul care cere plată pentru Sf. Cuminecătură să se caterisească. 23 VI; Ghenadie al Constantinopolului.</p> <p>- Sf. Jertfa să o săvârșească numai persoane care au ajunat. 29 VI; 41 Cartagina.</p> <p>- Celui bolnav, în primejdie de moarte, se cuvine să i se dea Sf. Cuminecătură, «chiar și după ce a gustat mâncare». 9 Nichifor Mărt.</p> <p>- Numai clericii au voie să se cuminece în altar. 19 Laodiceea.</p> <p>- «Nu se cuvine călugărițelor să se împărtășească de la călugărul presbiter tânăr când acesta slujește și împărtășește». 23 Nichifor Mărt.</p>
71	CUMUL	Un cleric nu poate funcționa, în același timp, la două biserici. Cel ce nu respectă această dispoziție se caterisește. Excepție se admite numai acolo unde este lipsă de clerici. 10 IV; 15 VII.
72	CUSCRIA	Cuscria este impediment la căsătorie până la gradul IV inclusiv. De aceea este interzis să se căsătorească: tatăl și fiul cu mama și fiica (gr. II); tatăl și fiul cu două surori (gr. III); doi frați și două surori (gr. IV). Cei ce nesocotesc această rânduială «să cadă sub canon de 7 ani, firește după ce s-au despărțit de însoțirea nelegiuită». 54 VI. Vezi și RUDENIA.

ID	Reper	Conținut
73	DARUL	Darul dumnezeiesc nu se vinde. Clericul care cere plată pentru Sf. Cuminecătură să se caterisească. 23 VI; Vezi și: SIMONIE.
74	DEFĂIMARE	Clericul care defăimează pe Episcop să se caterisească. 55 ap.; 13 I-II. - Clericii inferiori care defăimează pe presbiteri sau pe diaconi să se afurisească. 56 ap. - Episcopul care defăimează pe mitropolitul său să se caterisească. 14 I-II. - Clericul care defăimează stăpânirea de stat sau pe dregători să se caterisească; mireanul să se afurisească. 84 ap. - Clevetitorii nu au dreptul să acuze pe Episcop. 8 Cartagina. - Clericii să nu fie bârfitori. 89 Vasile cel Mare. Vezi și: DISPREȚ.
75	DEFECTE CORPORALE	Cel ce este vătămat la ochi sau rănit la picior, dar are celelalte calități fizice și psihice, poate fi cleric. 77 ap. - Cel surd sau orb nu poate fi cleric. 78 ap.
76	DEGRADARE	Episcopul nu poate fi degradat la treapta de presbiter, căci dacă nu e vrednic să săvârșească Sf. Taine ca Episcop, nu este vrednic să le săvârșească nici ca presbiter. 29 IV.
77	DEMISIE	Episcopul, în principiu, nu poate demisiona. 36 ap.; 29 IV; 17 Antiohia; 3 Chiril Alex. - Episcopul nu poate fi înlocuit decât dacă-și dă demisia sau dacă e caterisit. 16 I-II.
78	DEPUNERE	Vezi și: CATERISIRE.
79	DEZBINARE	Cei ce produc dezbinări în Biserică, prin nesupunere față de autoritățile bisericești, să fie predați autorităților lumesti, pentru a fi pedepsiți. 5 Antiohia; 9 I-II. Vezi și: SCHISMA.
80	DESCÂNTĂTOR	Vezi: VRĂJITOR.
81	DEFACEREA CĂSĂTORIEI	Vezi: DIVORȚ.
82	DESFRÂNARE	Clericul care se face vinovat de desfrânare să se caterisească. 25 ap.; 4 VI; 3, 32, 69 Vasile cel Mare; 18 Ioan Post. - Presbiterul care desfrânează să fie exclus de la rugăciunea comună și să fie pus în rândul penitenților. 1 Neocezareea. - Cel ce se căsătorește cu desfrânată nu poate fi cleric. 18 ap.; 3 VI. - Cel ce e dovedit că a desfrânat să nu se promoveze în cler. 61 ap.; 7, 36 Nichifor Mărt. Dacă din greșeală a fost promovat, să fie exclus din cler. 3, 6, 9 Teofil Alex. - Monahii care desfrânează să fie supuși epitimiiilor pentru desfrânați. 44 VI. Să fie supuși epitimiilor adulterilor. 60 Vasile cel Mare; să nu se împărtășească doi ani, în care timp să postească și să facă mătâanii. 16 Ioan Postnicul. Vezi și: ADULTER.
83	DEZLEGAREA DE AFURISIRE	Clericul afurisit nu poate fi dezlegat decât de Episcopul care l-a afurisit, sau de urmașul legitim al acestuia. 32 ap.; 6 Antiohia.
84	DEZLEGAREA POSTULUI	Cei bolnavi sunt dispensați de a posti. 69 ap.; 10 Tim. Alex.
85	DEVOLUȚIUNEA	(Dreptul de devoluțiune). Dacă un Episcop sau Mitropolit întârzie să instituie econom în eparhia sa, sau să completeze posturile necesare, sau nu rezolvă chestiunile bisericești în conformitate cu canoanele, Patriarhul pentru Mitropoliți și Episcopii sufragani, sau Mitropolitul pentru Episcopii săi, are dreptul de a completa posturile vacante, sau de a rezolva chestiunile bisericești din acea eparhie fără ierarhul respectiv. De asemenea, și Episcopul are dreptul de a institui econom la mănăstire, dacă egumenul nu completează acest post. 11 VII; 52, 55 Cartag.

ID	Reper	Conținut
86	DIACONUL	<p>Diaconul se hirotonește de un Episcop. 2 ap.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nu poate face nimic fără ordinul Episcopului. 15, 39 ap. - Să nu se mute din oraș în oraș. Dacă pleacă în altă eparhie fără învoirea Episcopului, să nu mai liturghisească, ci «să se împărtășească ca un laic». 15 ap.; 15 I. - Diaconul care-și părăsește parohia să și nici la invitarea Episcopului nu vrea să se întoarcă la locul de unde a plecat să se caterisească. 3 Antiohia. - Nu poate fi primit în altă eparhie fără scrisoare de recomandare. 33 ap. - Care-și leapădă soția, sub cuvânt de evlavie, să se afurisească, iar dacă persista, să se caterisească. 5 ap.; 13 VI. - Nu poate fi diacon cel ce s-a căsătorit de două ori după botez sau a avut concubină. 17 ap.; 12 Vasile cel Mare; sau dacă a luat văduvă, sau lepădată, sau desfrânată. 18 ap.; 3 VI. - Nu poate cumineca pe preoți, 18 ap.; - Să stea la serviciile divine în urma preoților. dacă nu se supune acestei dispoziții, să piardă diaconia. 7 VI; 18 I; 20 Laodiceea. Însă în cazul când este reprezentantul Episcopului, Mitropolitului sau al Patriarhului, la adunări afară de biserică (adică nu la serviciile divine), «atunci i se va da cinstea ca celui ce suplinește locul aceluia». Deci va putea sta chiar între Episcopi. 7 VI. - Care e neînsurat, dacă declară la hirotonie că are de gând să se căsătorească, se poate căsători și după hirotonie. 10 Ancira. - Care s-a hirotonit necăsătorit nu se mai poate căsători. 26 ap.; 6 VI. Vezi și: CLERIC.
87	DISC	Clericul care-și însușește și profanează Sf. Disc să se caterisească 10 I- II.
88	DISPENSA	Episcopul are dreptul de a dispensa pe fiii săi sufletești de la observarea anumitor prescripții canonice. 12 I; 16 IV; 102 VI; 2, 5, 7 Ancira; 6, 43 Cartagina; 1 Vasile cel Mare; 4, 5, 7 Grig. Nyssa.
89	DISPREȚ	Clericul care disprețuiește pe Episcopul său și se separă de el să se caterisească; mireanul să se afurisească. 31 ap.; 5 Antiohia; 10, 11 Cartagina.
90	DIVORȚ	<p>Clericul care divorțează de soția sa, din motiv de evlavie, să se afurisească, iar dacă stăruie în greșeală, să se caterisească. 5 ap.; 15 VI.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Presbiterul care, din neștiință, a încheiat o căsătorie ilegală trebuie să divorțeze. 26 VI. - Clericul trebuie să divorțeze de soția sa, dacă ea a comis adulter. dacă nu divorțează, încetează de a mai fi cleric. 8 Neocezareea; 21, 62 Ioan Postnicul.
91	DOBÂNDA	Vezi: CAMĂȚA.
92	DOJANA	Episcopul care, afară de forță majoră, nu merge la sinod, să fie muștrat, frățeste. 19 IV; 8 VI.
93	DOVEZI LA JUDECATĂ	<p>Pentru a dovedi vinovăția cuiva, se cer cel puțin doi martori. Un martor nu e suficient. 75 ap.; 85 VI; 132 Cartagina.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nimeni nu poate fi pedepsit fără a se dovedi vinovăția lui. 133 Cartagina. Vezi și MARTOR.
94	DOXOLOGIA	«Mărire Tatălui, împreună cu Fiul și cu Duhul Sfânt» este ortodoxă. Aceasta se poate dovedi cu Sf. Tradiție. 92 Vasile cel Mare.
95	DUHOVNICUL	<p>Duhovnicul să dea fiecărui penitent doctoria duhovnicească potrivită păcatelor săvârșite de acesta. 1, 8 Grig. Nyssa; 102 VI; Ioan Hrisostom. Îndrumări adresate duhovnicilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Să nu divulge păcatele ce i-au fost mărturisite în Taina Spovedaniei. 34 Vasile cel Mare; 28 Nichifor Mărt.; 132 Cartagina. - Să se oprească de la Sf. Cuminecătură, dar să nu interzică intrarea în biserică celor ce mărturisesc păcate grele, ascunse. 28 Nichifor Mărturisorul. - Să procedeze cu chibzuință cu cei ce, de bunăvoie, își mărturisesc păcatele. 30 Nichifor Mărturisorul.

ID	Reper	Conținut
96	DUMINICA	Clericul care postește (post sec) Sâmbăta sau Duminica (afară de Sâmbăta Mare) să se caterisească; mireanul să se afurisească. 66 ap.; 55 VI; - «Dacă cineva, pentru asceza părută, ar ajuna Duminica, să fie anatema». 18 Gangra.
97	DUMNEZEU.	Orice acțiune să înceapă și să sfârșească cu Dumnezeu. 1 VI.
98	ECDIC	Vezi: AVOCAT.
99	ECONOM	Fiecare eparhie să aibă un econom cleric, care să chivernisească averea bisericească «după socotința Episcopului său». 26 IV; 11 VII. - Dacă Episcopul nu numește econom în eparhia sa, are dreptul să numească Mitropolitul econom, în acea eparhie, peste capul Episcopului, sau Patriarhul peste capul Mitropolitului. 11 VII. - «Venitul Bisericii văduvite să se păstreze nevătămat de către economul acelei Biserici». 25 IV.
100	EGUMENUL	Egumenul are datoria de a supraveghea pe călugări. Cel ce neglijează această datorie să fie afurisit. 3 I-II. - Care primește pe cineva în monahism, fără a fi făcut ucenicie (noviciat), să fie înlăturat din egumenie. 5 I-II. - Călugării care ies din mănăstire fără învoirea egumenului «să se supună epitiimiilor cuvenite». 46 VI. - Egumenul care risipește averea mănăstirii, sau o vinde, să fie izgonit din mănăstire. 12 VII. - Egumenul care e presbiter are voie să săvârșească hirotésie de citeț și ipodiaton în mănăstirea sa. 14 VII; 6 Nichifor Mărt. - Egumenul care primește în mănăstire, pentru bani, pe cei ce intră în monahism să se caterisească. 19 VII. - Se numește de Episcop. 80 Cartag.; 1 I-II. - Episcopul nu are voie să pună egumen la o mănăstire din eparhia Să pe un călugăr din altă eparhie, dacă acesta nu aduce scrisoare de demitere de la Episcopul competent. 80 Cartagina. - Legătura pusă de egumen asupra unui călugăr poate fi dezlegată de Episcop. 7 Nic. al Constantinopolului.
101	EPARHIA	Eparhia este condusă de Episcop. 9 Antiohia. - Episcopul nu are voie să meargă, nepoftit, în eparhie străină și să se amestece în afacerile acelei eparhii. 35 ap.; 2 II; 20 VI; 18 Ancira; 3, 11 Sardica; 13, 22 Antiohia. - «Împărțirea parohiilor (eparhiilor) bisericești să urmeze alcătuirilor civile și de stat». 17 IV; 38 VI.
102	EPILEPSIE	Cei ce suferă de epilepsie cronică nu pot fi clerici. 79 ap.
103	EPISCOPIE	Episcopul care zidește mănăstiri în paguba Episcopiei «să se supună certării cuvenite». 7 I-II. Vezi și: EPARHIE.

ID	Reper	Conținut
104	EPISCOPUL	<p>«Să se hirotonească în prezența a doi sau trei episcopi». 1 ap.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Să fie hirotonit de trei Episcopi. 66 I; 13, 49 Cartagina. - Cel ce ajunge la această demnitate, prin bani, să se caterisească, «atât dânsul, cât și cei ce 1-au hirotonit, și să se taie desăvârșit și de la împărtășire». 29 ap.; 22 VI; 5 VII. - Să fie examinat înainte de hirotonie de către Mitropolit, spre a se constata dacă cunoaște bine sau nu Sf. Scriptură și canoanele. 2 VII; 12 Laodiceea. - Instituirea trebuie făcută în termen de 3 luni de la data vacantării. 25 IV. - Episcopul interimar să nu țină scaunul văduvit, ci să se străduiască ca cel mult într-un an să fie ocupat cu titular. 74 Cartagina. - Să nu fie instituit în localități mici. 57 Laod.; 6 Sardica. - Să nu fie instituit în eparhia al cărei Episcop e încă în funcțiune. 16 I-II. - Să nu fie doi Episcopi într-un oraș. 8 I. - Episcopul care refuză să-și ocupe scaunul pentru care a fost hirotonit să se afurisească. 36 ap.; 17 Antiohia. - Deține puterea supremă în eparhia sa. «Clericii să nu săvârșească nimic fără învoirea Episcopului, căci el este cel căruia i s-a încredințat poporul Domnului și de la el se va cere socoteala pentru sufletele lor». 34 ap.; 8 IV; 31, 102 VI; 14 VII; 9 Antiohia. - Are putere asupra mănăstirilor și călugărilor din eparhia sa. 4, 8, 24 IV; 41 VI; 12, 17 VII. - Care nu se îngrijește de eparhie să se lipsească de comuniune. 123 Cartagina. - Să nu se ocupe cu afacerile proprii, în dauna afacerilor bisericesti. 71 Cartagina. - Hirotonește clerici pentru toate treptele bisericesti. 2 ap. - Care hirotonește ca urmaș la episcopie pe o rudă a sa să se afurisească. 76 ap.; 23 Antiohia. - Care repetă o hirotonie validă să se caterisească. 68 ap. - Care hirotonește sau numește pe cineva într-o funcție bisericască pentru plată să se caterisească. 2 IV; 22 VI. - Are dreptul de a judeca pe clericii din eparhia sa. 5 I; 9 IV; 102 VI; 14 Sardica. - Să judece după dreptate. 5 I; 4 VII. - Să nu condamne pe nimeni, fără dovezi suficiente. 133 Cartagina; 6 Teofil Alex. - Care face hirotonii în altă eparhie, fără învoirea celor în drept, să se caterisească. 35 ap; 13 Antiohia. - Să nu-și întindă jurisdicția asupra altor biserici, afară de eparhia sa. 35 ap.; 2 II; 8 III; 17 VI; 13 Antiohia; 56 Cartagina. - Care se amestecă în altă eparhie, fără învoirea forurilor competente, să se caterisească. 13, 22 Antiohia; 2 II; 20 VI; 18 Ancira; 3, 11 Sardica. - Care primește clerici din altă eparhie fără carte canonică să se afurisească. 16 ap; 16 I; 20 IV; 18 VI; 3 Antiohia; 13 Sardica; 54, 80, 90 Cartagina. - Care pune «slujitor (bisericesc) străin, din altă eparhie, în vreo treaptă, fără învoirea Episcopului său propriu, acest fel de așezare să se considere nulă», iar Episcopul care a făcut instituirea să fie admonestat. 15 Sardica. - Să fie necăsătorit. 12 VI. - Cel ce este ales Episcop, dacă este căsătorit, trebuie să se despartă de soția sa, iar ea să intre în mănăstire. 48 VI. - Averea Episcopului să fie deosebită de averea eparhiei. Episcopul poate lăsa prin testament averea sa cui voiește. 40 ap.; 24 Antiohia. Nu o poate însă lăsa prin testament eterodocșilor. Dacă o lasă acestora, să se pronunțe, și după moarte, anatema asupra lui. 81 Cartagina. - Episcopul e dator să poarte grijă de averea bisericască. 38, 41 ap. Să o administreze cu un econom cleric. 26 IV; 11 VII. - Să nu vândă averea bisericască fără știrea sinodului și a presbiterilor săi. 33 Cartagina. - Să învețe pe fiii săi sufletești, mai ales în Duminici, credința ortodoxă. 19 VI. - Are dreptul de a pregăti Sf. Mir, a consacra fecioarele, a sfinți bisericile și a grația pe penitenți. 6, 43, 126 Cartag. - Să dea certificate de hirotonie persoanelor pe care le hirotonește. 89 Cartagina.

ID	Reper	Conținut
104		<ul style="list-style-type: none"> - Are dreptul să mărească sau să micșoreze pedepsele bisericești și să grațieze pe penitenții care se căiesc sincer de păcatele lor. 121; 16 IV; 102 VI; 2, 5, 7 Ancira; 6,43 Cartagina; 1, 74, 84, 85 Vasile cel Mare; 5, 7 Grig. Nyssa. - Nu are voie să îmbrățișeze viața de schimnic, deoarece el e chemat să conducă, nu să fie condus, cum sunt monahii. «Dacă vreun Episcop... ar voi să se pogoare la viața monahicească și să îndeplinească locul pocăinței, acesta să nu mai aibă pretenție la demnitatea arhierescă». 2 Sin. local din C-pol (Sf. Sofia). - Între episcopi, întâietatea să o aibă cel mai vechi hirotonit. 86 Cartagina. - Episcopul în principiu nu poate demisiona. 36 ap.; 17 Antiohia; 3 Chiril Alex. în unele cazuri, pentru motive excepționale, poate demisiona. 88 Cartagina. Vezi și: DEMISIE. - Dă clericilor scrisoare de demitere (canonică). 17 VI; scrisoare de pace, 11 IV; scrisoare de recomandare. 11 IV; 12 ap. - Nu poate fi degradat la treapta de presbiter, căci dacă nu e demn să săvârșească Sfintele Taine ca Episcop, nu este demn nici de presbiter. 8 I; 29 IV; - Cel care e acuzat să fie judecat de sinod. 74 ap.; 9, 17 IV; 15 Antiohia. 3 Sardica. Vezi și: FORURI JUDECĂTOREȘTI, APEL. - Dacă nu se prezintă la forul de judecată în care e citat, să fie judecat în lipsă. 74 ap.; 19 Cartagina. - Nu poate fi caterisit de doi Episcopi. 1 Sin. din C-pol din anul 394. - Care prin vicleșug caută să se mute de la o eparhie la alta să fie pedepsit astfel că «nici la sfârșitul (vieții) să nu se învrednicească nici chiar de comuniunea laicilor». 1, 2 Sardica. - Să nu-și mute reședința din locul stabilit (catedrala) în altă localitate din eparhie. 71 Cartagina. - Care lipsește mai mult de 6 luni din eparhie, fără motive binecuvântate, «Să se înstrăineze desăvârșit de cinstea și de demnitatea de Episcop». I-II - Ereticul nu poate fi martor împotriva Episcopului. 75 ap. - Episcopul poate fi acuzat numai de oameni vrednici de credință. 74 ap. Nu poate fi acuzat deeretici, schismatici, anatematizați, excomunicați, de cei ce stau sub acuză, de imorali etc. 6 II; 21 IV; 8, 128, 219 Cartagina.
105	EPISTOLELE CANONICE	<p>Epistolele canonice sunt de trei feluri: 1. de recomandare; 2. de dimitere (canonice); și 3. de pace.</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Dacă vreun cleric sau laic, afurisit sau nepermis, ducându-se în altă cetate, se va primi fără scrisori de recomandare, să se afurisească și cel ce l-a primit, și cel ce s-a primit». 12 ap. - Nici un cleric să nu fie primit în altă eparhie fără scrisoare de recomandare. 33 ap.; 11, 13 IV.575 - Episcopii din Africa să nu călătorească la Roma fără a avea de la primatul lor scrisoare «de dimitere formală sau de recomandare». 23 Cartagina. - Nici un cleric «nu are voie să se așeze în altă biserică fără scrisoare de dimitere de la Episcopul sau». 17 VI. - Clericii care merg la curtea Vasileilor să nu meargă fără scrisori de dimitere de la Episcopul lor. 106 Cartagina. - «Săracii și cei ce au nevoie de ajutor... să călătorească numai cu epistole bisericești de pace». 11 IV. - «Nici unul dintre străini să nu se primească fără (scrisori) de pace». 7 Antiohia. - «Presbiterii rurali să nu dea scrisori canonice, decât numai către Episcopii învecinați să trimită scrisori; horepiscopii neprihăniți însă să dea (scrisori) de pace». 8 Antiohia. - Clericul să nu călătorească fără carte canonică. 42 Laod. Vezi și: CARTE CANONICĂ.
106	EPITIMIA	<p>Cei ce au primit de la Dumnezeu puterea de a lega și dezlega să cerceteze cu multă băgare de seama pe cei păcătoși și să le dea astfel de epitimii, care îi aduc cu cât mai multă ușurință și siguranță la calea binelui. 102 VI.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Să fie în conformitate cu păcatele săvârșite și mărturisite de penitent. 1 Grig. Nyssa. - Episcopul are dreptul să mărească sau să micșoreze epitimiile, precum și să grațieze pe penitenții care se căiesc sincer de păcatele lor. 121; 16 IV; 102 VI; 2, 5, 7 Ancira; 6, 43 Cartagina; 2, 54, 74, 84, 85 Vasile cel Mare; 4, 5, 7 Grig. Nyssa; 3 Atanasie cel Mare; 3 Ioan Postnicul.

ID	Reper	Conținut
107	EREMIȚII	Eremitii care cutreieră satele și orașele fără rost, sau să intre în mănăstire, sau să fie alungați în pustiu. 42 VI. Vezi și: MONAH.
108	ERETICI	Clericul care se va ruga împreună cu ereticii să se afurisească, «iar de le va da voie a lucra ca clerici, să se caterisească». 45 ap. - Clericul care intră în casă de rugăciuni a ereticilor, ca să se roage, să fie caterisit; mireanul să fie afurisit. 64 ap. - Botezul ereticilor și schismaticilor nu e valid. 46, 68 ap.; 1 Cartagina (Ciprian). - Hirotonia ereticilor nu e validă. 68 ap. - Clericul care admite botezul sau jertfa ereticilor să se caterisească. 46 ap. - Ereticii care se convertesc la Ortodoxie se primesc: unii prin ungerea cu Sf. Mir, alții prin Botez, iar alții, dacă dau scrisori de anatimizare a ereziei lor. 19 I; 7II; 95 VI; 7-8 Laod.; 1, 47 Vasile cel Mare; 3 Atanasie cel Mare. - Nu pot ridica acuza, cu caracter bisericesc, împotriva clericilor. 6II; 129 Cartagina. - Față de ereticii intoleranți și teroriști să se ceară ajutorul autorităților lumești. 93 Cartagina.
109	EREZIA	Anatema să fie orice erezie. 1 II.
110	EXAMEN	Candidații la intrarea în cler trebuie examinați din punct de vedere moral și intelectual înainte de a fi hirotoniți. 9 I; 33 VI; 12 Laodiceea; 18 Cartagina; 89 Vasile cel Mare; 7 Teofil Alex.; 4 Chiril Alex.
111	EXCOMUNICARE	(sau Afurisire). Se pedepsesc cu excomunicarea: - Clericii care se mută la alte biserici și, somați fiind, nu voiesc să se întoarcă la biserica pentru care au fost hirotoniți. 16 I; 20 IV. - Monahii care desconsideră normele canonice ale Bisericii. 4IV. - Monahii și monahiile care, după ce au făcut votul, se căsătoresc. 16 IV. - Episcopul care primește clerici din alte eparhii fără învoirea Episcopului de care depind acei clerici. 20 IV. - Episcopul care refuză să se ducă la eparhia pentru care a fost hirotonit. 36 ap.; 17 Antiohia. - Mireanul care se abține de la nuntă, carne și vin, fiindcă le consideră pe acestea lucruri păcătoase. 51 ap. - Femeia care se mărită cu fratele bărbatului ei și nu se desparte de el. 2 Neocezarea. Vezi și: AFURISIRE.
112	EXCOMUNICAT	Cel ce se roagă împreună cu un excomunicat să fie afurisit. 10 ap.; 2 Antiohia. - Clericul sau laicul care este afurisit, dacă se duce în altă eparhie și acolo e primit fără scrisori de recomandare, să se afurisească cel ce l-a primit. 12 ap.; iar afurisitului să i se prelungească afurisirea. 13 ap. - Cel ce a fost excomunicat de Episcopul său nu poate fi primit de alt episcop, până când nu i se ridică pedeapsa de către forurile în drept (Episcopul sau sinodul). 16, 32 ap.; 5 I; 3, 6 Antiohia; 13 Sardica. - Excomunicatul nu poate ridica acuza cu caracter bisericesc contra clericilor. 6 II; 128 Cartagina. Vezi și: AFURISIT.
113	FEMEIA	Femeia să tacă în biserică. 70 VI. - Să nu intre în altar. 44 Laodiceea. Călugărițele au voie să intre. 15 Nichifor Mărt.

ID	Reper	Conținut
114	FORURILE JUDECATOREȘTI	<p>Episcopul care «va fi acuzat cu ceva de către oameni vrednici de credință» să fie judecat de sinod. În acest scop, el va fi citat și audiat. Dacă însă nu se prezintă în fața sinodului după prima citare, va mai fi citat încă de două ori, și dacă nici după aceasta nu se prezintă, va fi judecat în lipsă. 74 ap.; 6 II.</p> <p>Dacă nu se poate întruni sinodul din diferite motive, atunci să se judece acel Episcop de 12 Episcopi, presbiterul (în apel), de 6 Episcopi, și diaconul de 3 Episcopi. 12, 20, 100 Cartagina.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Presbiterii din Tripolitania să se judece de 5 episcopi. 14 Cartagina. - Forul judecătoresc care poate caterisi pe Episcop este sinodul. 1 Sin. din C-pol din anul 394. - Dacă asupra sentinței contra unui Episcop nu cad de acord toți membrii sinodului, atunci Mitropolitul să mai invite câțiva Episcopi, din eparhiile învecinate, și aceștia să judece, împreună cu Episcopii provinciei respective, chestiunea controversată. 14 Antiohia. - Sentința dată de sinodul provincial cu unanimitate de voturi nu se poate apela. 15 Antiohia. - Episcopul nu poate da sentința într-o cauză în care este interesat personal. 107 Cartagina. - Clericul care are litigiu cu Episcopul să se judece de sinodul Mitropolitan. Episcopul, sau alt cleric care are neînțelegeri cu Mitropolitul să se adreseze Exarhului sau Patriarhului și acesta să judece diferendul. 9, 17 IV; 6 II. - Episcopul care are vreo neînțelegere cu alt Episcop să se judece de sinodul de care depind ambii Episcopi. 3 Sardica. - Episcopul are dreptul de a judeca pe clericii din eparhia sa. 32 ap.; 62 Cartagina. Cei pedepsiți de Episcop, dacă nu sunt mulțumiți cu sentința ce s-a dat împotriva lor, pot face apel la Mitropolit sau la sinod. 5 I; 6 Antiohia; 14 Sardica. - Judecarea clericilor se poate face și în absența lor, dacă ei refuză să se prezinte la judecată (77 Cartagina), dar și în absența reclamantului, dacă reclamantul cere să fie judecat. 100 Cartagina. - Judecata bisericească să se facă totdeauna în conformitate cu prescripțiile canonice. 1 Chiril Alex. - Duhovnicul și judecătorul bisericesc să fie cu multă băgare de seamă când judecă pe un păcătos, ca să-i dea leacul potrivit bolii. 102 VI. - În caz că judecarea cuiva într-o anumită localitate ar da naștere la tulburări sau la influențe asupra judecătorilor, judecata se poate face într-o altă localitate. 30 Cartagina. - Clericii care refuză să se supună forurilor de judecată bisericești să se caterisească. 15, 104 Cartagina. - Stăpânirea de stat poate dispune, în caz de nevoie, să se întrunească sinodul episcopesc, pentru a judeca vreun cleric. 104 Cartagina. Vezi și: APEL.
115	FURT	<p>Clericul care fură să se caterisească. 25 ap.; 42 Ioan Postnicul.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel care fură din averea obștească sau bisericească să nu fie primit în cler. 42 Ioan Postnicul.
116	GRAȚIEREA PENITENȚILOR	<p>Grațierea penitenților o poate face Episcopul. 6 Cartagina. Preotul poate grația numai în cazuri excepționale, și anume în lipsa Episcopului și când penitentul e pe patul de moarte. 7, 43 Cartagina.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Episcopul are dreptul de a reduce epitimia celor ce să căiesc sincer de păcatele lor. 12 I; 16 IV; 102 VI; 5 Ancira; 74 Vasile cel Mare. - Grațierea acordată de către Episcopii eretici persoanelor care au fost pedepsite de Episcopii ortodocși este fără valoare. 5 III. Vezi și: ABSOLUȚIUNE, EPITIMIE.
117	HAINA	<p>Clericul care nu poartă haina destinată clericilor să se suspende pe o săptămână. 27 VI.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Călugăritele să nu se îmbrace în haine luxoase. 45 VI. - Bărbații să nu se îmbrace în haine femeiești, nici femeile în haine bărbătești. Clericul care nesocotește această normă să se caterisească; mireanul să se afurisească. 62 VI. - Clericii să se îmbrace modest. Cei ce se îmbracă în haine strălucitoare (de mătase) să fie supuși epitimiei. 16 VII; 27 VI; 21 Gangra.
118	HIROTESIA	<p>Egumenul, care e presbiter, poate hirotesi citeți și ipodiaconi pentru mănăstirea sa. 14 VII; 6 Nichifor Mărt.</p>

ID	Reper	Conținut
119	HIROTONIA	<p>Episcopul să fie hirotonit în prezența a 2 sau 3 Episcopi. 1 ap. Canoanele 4 I; 3 VII; 13, 49 Cartagina; 1 sind. din C-pol din anul 394. prevăd să fie hirotonit în prezența a mai mulți episcopi. Hirotonia, dacă nu se face după prescripțiile canonice, «Să nu aibă tărie». 19 Antiohia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Presbiterul, diaconul și ceilalți clerici să fie hirotoniți de Episcopul eparhiot. 2 ap. - Episcopul care face hirotonii afară de eparhia sa, fără învoirea Episcopilor respectivi, să se caterisească și el, și aceia pe care i-a hirotonit. 35 ap.; 16 I; 2 II; 8 III; 13, 22 Antiohia; 3 Sardica. - Hirotonia ereticilor nu e validă. 68 ap. - E valabilă numai dacă e făcută de persoane care au hirotonia de Episcop. 18 Sardica. - Săvârșită de un episcop caterisit, nu-i valabilă. Teodor Studitul, Răsp, la întreb. 13. - Nu se repetă. 68 ap. și 48 Cartagina. - Să nu fie împărtășită neofiților. 80 ap.; 21. - Să nu fie împărtășită acelor ce au fost botezați în timp de boală. 12 Neocezarea. - Să nu fie împărtășită acelor care s-au jurat că nu primesc a fi hirotoniți, 10 Vasile cel Mare. - Clericul care a fost hirotonit pentru bani să se caterisească și el, și cel ce l-a hirotonit. 29 ap.; 2 IV; 22 VI; 19 VII; 90 Vasile cel Mare; Enciclica lui Ghenadie al C-polului; Scrisoarea lui Tarasie al C-polului. - Hirotonia este piedică legală pentru căsătorie, de la ipodiamon în sus. 26 ap.; 6 VI; 1 Neocezarea. - Să nu fie împărtășită decât numai după un examen temeinic al candidatului și dacă se constată că el întrunește toate condițiile intelectuale și morale necesare clericilor. 9 I; 33 VI; 12 Laod.; 18 Cartagina; 89 Vasile cel Mare; 4 Chiril Alex. - Împărtășită celui ce nu întrunește condițiile necesare, este necanonică, iar respectivul se exclude din cler. 9, 10 I. - Cel ce nu cunoaște bine Sf. Scriptura și canoanele și nu are calitățile morale necesare să nu fie hirotonit întru Episcop. 2 VII. - Originea socială a cuiva nu este piedică la hirotonie. 33 VI. - Copiii din flori sau din căsătoria a două sau a treia, dacă au viață vrednică de preoție, pot fi hirotoniți. 8 Nichifor Mărt. - Hirotonia făcută fără destinație e nulă. 6 IV. - Episcopul care a fost hirotonit pentru un ținut să nu pretindă pentru sine și alte ținuturi. 56 Cartagina. - Bărbatul a cărui soție a comis adulter nu poate fi hirotonit. 8 Neocezarea. - Hirotonia întru Episcop să se împărtășească numai după ce candidatul a trecut, în chip reglementar, prin celelalte trepte preoțești. 10 Sardica; 171-II. - Cel nevrednic, fiind hirotonit, se depune. 9 I; 3 Teofil Alex. - Hirotonia să nu se împărtășească persoanelor care au în familie membri eterodocși. 36 Cartagina.
120	HOREPISCOPUL	<p>(Vicarul Episcop) poate săvârși hirotonii numai cu încuviințarea Episcopului. 13 Ancira; 89 Vasile cel Mare. Dacă hirotonește fără această încuviințare, să fie caterisit. 10 Antiohia.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poate hirotesa citeți, ipodiamoni și exorcști, din încredințarea Episcopului. 14 VII; 10 Antiohia. - Poate da scrisori de pace. 8 Antiohia. - Să nu facă nimic fără știrea Episcopului din cetate. 57 Laodiceea; 89 Vasile cel Mare.
121	HULA	Vezi: DEFĂIMARE.
122	IEROSILIE	Vezi: PROFANARE. 29 IV.
123	IERTARE	Vezi: ABSOLUȚIUNE, GRAȚIERE.

ID	Reper	Conținut
124	IMPEDIMENTE LA CĂSĂTORIE	<p>Sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alienație mintala. 2, 3, 4 Timotei Alexandrinul. - Lipsa consimțământului părților. 38, 40, 42 Vasile cel Mare. - Căsătoria existentă legal. 87, 93 VI; 46, 77, 80 Vasile cel Mare. - Hirotonia. 26 ap.; 6, 13 VI; 1 Neocezareea. - Votul castității. 16 IV; 44 VI; 19 Ancira; 6, 18 Vasile cel Mare. - Postul Paștilor. 52 Laodiceea. - Săptămâna primă după Paști. 66 VI. - Răpirea. 27 IV; 92 VI; 22, 30 Vasile cel Mare. - Logodna. Căsătoria cu logodnica altuia e oprită. 98 VI; 22 Ioan Postnicul. - Rudenia de sânge până la gradul 4 (verii primari). 54 VI. Este interzisă căsătoria între nepot și mătușă. 11 Tim. Alex. - Încuscrirea până la gradul IV: tata și fiul cu mama și fiica (gr. 2); tata și fiul cu două surori; mama și fiica cu doi frați (gr. 3); doi frați cu două surori (gr. 4). Căsătoria încheiată între cei înrudiți (rudenia de sânge și cuscrie) în gradele de mai sus se desface, iar respectivii «Să cadă sub canon 7 ani». 54 VI; «Femeia, dacă se va mărita cu doi frați, să se scoată (din comuniune) până la moarte». 2 Neocezareea. «Cel ce a luat pe soția fratelui său nu se va primi înainte de a se despărți de ea». 23 Vasile cel Mare. Cel ce se căsătorește cu sora primei sale soții să fie supus pedepsei adulterului. 78, 87 Vasile cel Mare; 11 Timotei Alex. Fiul să nu ia de soție pe concubina tatălui, nici tatăl pe concubina fiului. 87 Vasile cel Mare. Un soț nu se poate căsători cu soacra sa, sau cu fiica soției sale dintr-o altă căsătorie. 87 Vasile cel Mare. - Rudenia spirituală până în gradul 2 (naș și mama văduvă a finului). 53 VI. - Deosebirea de religie. Căsătoria cu ereticii e interzisă. 14 IV; 72 VI; 23 Ioan Postnicul. - Cel ce încheie căsătorie cu persoană cu care știe că e înrudit, în gradele în care canoanele opresc căsătoria, «va primi epitimia adulterilor». 68 Vasile cel Mare. - Clericul să nu binecuvânteze căsătoria la încheierea căreia se opun impedimente canonice. 11 Tim. Alex. - Cei ce încheie căsătorie, de canonicitatea căreia sunt greșit convinși, să fie tratați mai blând. 26 VI; 27 Vasile cel Mare; 13 Teofil Alex.
125	IMPEDIMENTE DE A INTRA ÎN CLER	Vezi: CLERIC.
126	ÎNAINȚARE	Clericul care refuză să primească treapta superioara la care e înaintat de Episcop «Să nu mai slujească nici în treapta din care n-a vrut să iasă». 31 Cartagina.
127	INFRAȚIUNI	Vezi: AFURISIRE, CATERISIRE, PĂCATE etc.
128	INOVAȚIILE	Inovațiile sunt interzise. 21 Gangra; 7, 8 III; 2, 32 VI. Vezi și OBICEI, TRADIȚIE.
129	INSTANȚE JUDECĂTOREȘTI	Vezi: FORURI JUDECĂTOREȘTI.
130	INTERDICT.	Episcopul să nu închidă vreo biserică și să interzică a se face slujba în ea, pentru că în felul acesta să poată obține anumite beneficii materiale. 4 VII.
131	INTERSTIȚIU	Interstițiu se numește intervalul de timp dintre dobândirea treptelor ierarhice. Episcopul să treacă prin toate treptele inferioare ale preoției, «împlinind în fiecare stare timpul hotărât de lege». 17 I-II; 10 Sardica.
132	INTERVENȚIE	Episcopul să intervină la cei în drept, în cauza celor asupriți și nedrepti. Sardica; 7; 75 Cartagina. - Clericul care mijlocește ca cineva să fie hirotonit, sau numit într-o funcție bisericească, prin simonie, să fie caterisit; mireanul să fie anatematizat. 2 IV.

ID	Reper	Conținut
133	INVENTAR	Bunurile bisericești trebuie inventariate, ca să nu fie confundate cu ale clericilor. 40 ap.; 24 Antiohia. - Avera fiecărei mănăstirii să fie trecută într-un inventar, care se păstrează la Episcopie, 1 I-II.
134	JOCURI DE NOROC	Clericul care joacă jocuri de noroc, «ori să înceteze, ori să se caterisească». 42 ap.; 50 VI. - Clericii inferiori, dacă joacă jocuri de noroc, «sau să înceteze, sau să se afurisească». 43 ap.; 50 VI.
135	JUDECATA BISERICESCĂ	Vezi: FORURI JUDECĂTOREȘTI.
136	JUDECĂTORII BISERICEȘTI	Dacă se dovedește «că au judecat din dușmănie, sau din patimă, sau că prin vreun dar s-au mituit», să fie pedepsiți. 15 Cartagina. - Să fie mai cu băgare de seamă cum aplică pedepsele la diferite infracțiuni. 102 VI.
137	JURĂMÂNTUL	Clericul sperjur să se caterisească. 25 ap.
138	JURISDICȚIE	Episcopul unei eparhii să nu-și întindă jurisdicția și asupra altei eparhii. 35 ap.; 2 II; 8 III; 20 VI; 56, 120 Cartagina; 13, 22 Antiohia. - Episcopul are jurisdicție asupra tuturor credincioșilor (clerici și mireni) și instituțiilor bisericești din eparhia sa. 8 IV; 9 Antiohia. Vezi și EPISCOP.
139	JUSTIȚIA BISERICESCĂ	Vezi: FORURI JUDECĂTOREȘTI.
140	LAICUL	Vezi: MIREANUL.
141	LIBERTINUL	Libertinul nu poate acuza pe clerici. 129 Cartagina.
142	LITURGHIA	Liturghia să se officieze numai de cei ce au ajunat. 29 VI; 41, 47 Cartagina. În Joia Mare se poate săvârși și de cei ce au mâncat înainte de a sluji. 41 Cartagina; can. 29 VI abroga această dispoziție. - Clericul care liturghisește în afară de biserică (ex. case particulare), fără autorizația Episcopului, să se caterisească. 31 VI; 10 VII; 58 Laod.; 12 I-II.
143	LOCURI SFINTE	Clericii care se poartă cu dispreț față de locurile sfinte să se caterisească; mireni să se afurisească. 97 VI.
144	LOGODNICA	Cel ce se căsătorește cu logodnica altuia comite adulter. 98 VI; 22 Ioan Postnicul.
145	LOVIRE	Clericul care dă cuiva o lovitură din care urmează moartea să se caterisească; mireanul să se afurisească. 65 ap. Vezi și BĂTAIE.
146	MALACHIE	Clericul care a făcut malachie, fie înainte, fie după hirotonie, să fie supus epitimiei. În caz că e recidivist, să înceteze din preoție. 12 Ioan Postnicul.
147	MARTOR	Poate fi numai un creștin ortodox, cu viață morală ireproșabilă. 75 ap.; 129, 131 Cartagina; 6 II; 9 Teofil Alex. - Ereticul nu poate fi martor împotriva clericilor. 75 ap. De asemenea, nu pot fi nici anatematizații, schismaticii, excomunicații, caterisiții, cei ce disprețuiesc canoanele, cei cu viață imorală, cei ce au fost dați în judecată și nu s-au dezvinovățit, rudele acuzatorului și persoanele sub vârsta de 14 ani. 128, 131 Cartagina; 6 II; nici libertinii, cei opriți de legile civile, păgânii etc. 131, 129 Cartagina. - Un singur martor nu e suficient pentru a dovedi ceva, ci se cer cel puțin doi martori. 75 ap.; 2 I; 85 VI; 132 Cartagina. - Fiecare e obligat să mărturisească, atunci când e nevoie, tot ceea ce știe sau ce a văzut pe cineva făcând. 71 Vasile cel Mare; 38 Ioan Postnicul.

ID	Reper	Conținut
148	MĂRTURISIREA PĂCATELOR	Duhovnicul să păstreze secretul păcatelor ce i-au fost mărturisite. 132 Cartagina; 32 Vasile cel Mare; 28 Nichifor Mărt. Vezi și: PENITENȚA, EPITIMIE.
149	MĂNĂSTIRE	Nimeni nu poate întemeia o mănăstire fără binecuvântarea Episcopului competent. 4 IV; 17 VII; 1 I-II. - Mănăstirile stau sub supravegherea Episcopului. 4, 8 IV. - Avera fiecărei mănăstiri trebuie trecută într-un inventar care se păstrează la Episcopie. 1 I-II. - Fiecare mănăstire să aibă un econom. 11 VII. - Averile mănăstirești să nu se înstrăineze. Episcopul care face altfel să fie izgonit din Episcopie; egumenul să fie izgonit din mănăstire. 12 VII; 24 IV; 49 VI; 1 I-II. - Episcopul care zidește mănăstire în paguba Episcopiei să fie supus certării convenite. 7 I-II. - Episcopul nu are voie să primească în cler sau să pună egumen la o mănăstire din eparhia sa pe un călugăr venit din altă eparhie fără scrisoare de dimitere de la Episcopul său. 80 Cartagina. - Episcopul sau egumenul care primește pe cineva în mănăstire pentru bani să se caterisească; egumenița să fie izgonită din mănăstire. 19 VII. - Mănăstirile mixte (de călugări și călugărițe în același loc) sunt interzise. 20 VII. - Să nu se țină femei în serviciul mănăstirilor de bărbați. Egumenul care face altfel să se certe, iar dacă stăruie, să se caterisească. 18 VII.
150	MÂNCARE	Nu se cuvine a mânca în biserică. Cei ce mănâncă sau să înceteze, sau să se afurisească. 74 VI; 28 Laodiceea; 42 Cartagina. - Cel ce vinde mâncare în curtea bisericii, făcând astfel aci negustorie să se afurisească. 76 VI.
151	MIR	O parte din ereticii care se convertesc la Ortodoxie se primesc în biserică prin ungere cu Sf. Mir. 7 II; 95 VI; 7 Laodiceea; 1 Vasile cel Mare; Vezi și: ERETICI. - Sf. Mir să nu se pregătească de presbiteri, ci numai de Episcopi. 6 Cartagina. - Apostații care se întorc la Biserică să fie unși cu Sf. Mir. 1 Ioan Postnicul.
152	MIREANUL	Mireanul să nu-și însușească dregătoria învățătoarească în Biserică. 64 VI. - Să nu citească de pe amvon. 33 VI. - Să nu-și ia singur Sf. Cuminecătură, de față fiind clerici. Dacă face aceasta, să se afurisească pe o săptămână. 58 VI. - Nu are voie să intre în altar. 69 VI. - Nu are voie să cânte (fără cântăreț) în biserică. 15 Laodiceea. - Care defaimă stăpânirea de stat sau pe dregători să se afurisească. 84 ap.
153	MITĂ	Judecătorul bisericesc care este mituit să fie pedepsit. 15 Cartag.

ID	Reper	Conținut
154	MITROPOLITUL	<p>MITROPOLITUL este cel dintâi dintre Episcopii provinciei respective. 34 ap.; 9 Antiohia. Vezi: DEVOLUȚIUNE.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Episcopii fiecărui neam trebuie să aibă un Mitropolit al lor. 34 ap. - Mitropolitul convoacă și prezidează sinodul. 20 Antiohia. - Are dreptul de supraveghere asupra tuturor afacerilor și Episcopilor din Mitropolie. 34 ap.; 9 Antiohia. - Episcopii să nu facă nimic mai de seamă fără Mitropolit. 34 ap.; 9 Antiohia. - Mitropolitul nu-și poate întinde jurisdicția peste hotarele provinciei sale și nu poate întreprinde nimic mai de seamă fără învoirea Episcopilor subordonați. 34 ap.; 2 II; 8 III; 9 Antiohia. - E dator să îngrijească de completarea vacanțelor episcopale. 25 IV. - Prezidează alegerea Episcopilor și hirotonește (împreună cu Episcopii din Mitropolie) pe cei aleși. 4 I; 28 IV; 19 Antiohia. - Are dreptul de a vizita teritoriile episcopești subordonate. 52 Cartagina. - Are dreptul de a pune persoane în slujbele în care Episcopul neglijează să facă acest lucru. 11 VII. - Care nu pune econom la Mitropolie, să-i pună Patriarhul. 11 VII. - Mitropolitul Cartaginei poate hirotoni clerici unde vrea în Mitropolia lui și poate transfera, în caz de nevoie, clerici dintr-o eparhie în alta. 55 Cartag. - În caz de vinovății, este supus judecării sinodului compus din Episcopii din Mitropolie și din Mitropolii învecinați. 1 III. - Episcopul care nu pomenește pe Mitropolitul său la slujbele divine să se caterisească. 14 I-II. - Mitropolitul care nu pomenește pe Patriarh la slujbele să se caterisească. 15 I-II.
155	MONAH	<p>Monahii trebuie să fie subordonați Episcopului, «Să iubească liniștea, să stăruiască numai în post și rugăciune, neîncetat petrecând în locurile unde au fost așezați; să nu se ingereze sau să se amestece în afaceri bisericesti sau lumești, părăsind mănăstirile lor, fără numai dacă li s-a dat voie din partea Episcopului, în caz de necesitate arzătoare. Cei ce se abat de la această hotărâre să fie excomunicați. 4, 8 IV; 22 VII.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Monahul sau monahia nu are voie să-și părăsească mănăstirea și să se ducă la alta, sau în altă parte, fără învoirea starețului sau stareței. 46 VII; 21 VII; 3 I-II. Dacă aceștia nu le permit, ei se pot adresa Episcopului. 6 Nic. al Constantinopolului. - Care fuge din mănăstire să fie afurisit. 4 I-II. - Episcopul care primește pe vreun călugăr din altă eparhie, fără scrisoare de la Episcopul competent, să fie pedepsit. 80 Cartagina. - Călugărul poate părăsi mănăstirea în care se află, «dacă egumenul este eretic și dacă intrarea femeilor în mănăstire devine liberă». 17 Nichifor Mărt. - Viața anterioară, păcătoasă, a cuiva nu este piedică pentru intrarea în monahism. 43 VI. - Nu are voie să se căsătorească. 16 IV. - Care desfrânează sau se căsătorește să fie supus epitiimiilor pentru desfrânați. 44 VI. În can. 60 Vasile cel Mare se zice că se pedepsește cu epitimia adulterilor, iar can. 35 Nichifor Mărt., prevede anatema. Can. 16 Ioan Postnicul prevede excluderea pe doi ani de la împărtășire, în care timp trebuie să postească și să facă mătâanii. - Monahul și monahia să nu stea singuri de vorbă. 20 VII. - Monahii nu au voie să doarmă în mănăstirile de călugărițe și invers. 20 VII. - Episcopul poate muta pe un călugăr de la o mănăstire la altă, îi poate permite unui călugăr să trăiască și afară de mănăstire. 2, 4 I-II. - Monahul nu are voie să aibă avere particulară. 6 I-II. - Monahul să nu intre în cârciumă. 24 Laodiceea. - Monahul vagabond să fie obligat (chiar cu forța) să se întoarcă la mănăstire. 23 IV; 35 Nichifor Mărt.

ID	Reper	Conținut
156	MONAHIE	Să se primească în monahism la vârsta de 25 de ani. Înainte de această vârstă se pot primi numai pentru motive binecuvântate. 126 Cartagina. - Călugărița să nu se îmbrace în haine luxoase. 45 VI. - Are voie să intre în altar pentru a aprinde lumânările și a face curățenie. 15 Nichifor Mărt. - «Nu se cuvine să se împărtășească de la călugărul presbiter tânăr, când acesta slujește și împărtășește». 23 Nichifor Mărt. - Care cunoaște păcatele grave ale altora și nu le descoperă stareței să fie supusă aceleiași epitimii ca și cele ce le-au comis. 38 Ioan Postnicul; 71 Vasile cel Mare. - Restul dispozițiilor valabile pentru monahi sunt valabile și pentru călugărițe.
157	MONAHISM	Primirea în monahism să se facă în prezența egumenului mănăstirii în care va avea să trăiască cel primit. Cel ce nu observă aceasta regulă să se caterisească. 2 I-II.
158	MORT	Să nu se dea Sf. Cuminecătură trupurilor celor morți. 83 VI; 18 Cartagina. - Cei morți să nu fie botezați. 18 Cartagina.
159	NAȘ	Nașul nu are voie să se căsătorească cu mama văduvă a finului. Dacă se căsătorește, trebuie să divorțeze, apoi va fi supus (împreună cu respectiva soție) epitimiilor pentru desfrânați. 53 VI. - Nașul ia răspunderea duhovnicească pentru finul său. 45 Cartagina. - Cel ce intra în monahism trebuie să aibă ca naș pe un călugăr mai bătrân, care îl va instrui și întări în observarea regulilor monahale. 2 I-II.
160	NEGLIJENȚA	Episcopul și presbiterul care nu poartă grijă de păstoriții săi să se caterisească. 58, 59 ap. - Episcopul care neglijează să convertească la Ortodoxie pe ereticii din eparhia sa să fie admoniat de Episcopii din vecinătate. 121 Cartagina. Dacă stăruie în neglijență, «cu unul ca acela să nu intre în comuniune». 123 Cartagina.
161	NEOFIT	Cel de curând botezat să nu fie făcut cleric decât în cazuri excepționale. 80 ap.; 2 I; 12 Neocez.; 3 Laod.; 10 Sardica. - Neofitul care a fost hirotonit - dacă după trecerea unui timp se află asupra lui vreun păcat sufletesc - să înceteze din cler. 2 I.
162	NEPOTISM	Episcopul să nu-și hirotonească rudele ca urmași în scaunul său episcopal. Hirotonia pe care o face un episcop asupra unei rude a sa, ca urmaș al său în scaunul episcopal, e nulă. 76 ap.
163	NESUPUNERE	Clericul caterisit după dreptate, dacă nu se supune pedepsei primite, ci continuă a sluji și mai departe, «acela să se taie cu totul de la Biserică». 28 ap. - Clericii care nu se supun Episcopului lor se pedepsesc cu caterisirea, mirenii cu afurisirea. 8 IV; 31 ap.; 5 Antiohia.
164	NOVICIAT	Cel ce vrea să îmbrățișeze monahismul trebuie să facă o ucenicie de trei ani. În cazuri excepționale, acest termen mai poate fi redus. 5 I-II; 41 VI.
165	NUNTA.	Presbiterul să nu ia parte la nunțile celor căsătoriți a două oară. 7 Neocezarea. - Să nu se facă în Patruzecime. 52 Laodiceea și în Săptămâna luminată. 66 VI.
166	OASPEȚI	Episcopul are dreptul să ia din veniturile Bisericii, atât cât îi trebuiește, pentru întreținerea sa proprie și pentru cei ce-i vin ca oaspeți. 41 ap.; 25 Antiohia.

ID	Reper	Conținut
167	OBICEIUL	<p>Obiceiul care este în conformitate cu principiile de bază ale Creștinismului și este recunoscut de Biserică trebuie respectat. 6, 7 I; 2, 7 II; 8 III; 28, 30 IV; 3, 87, 89 etc. Vasile cel Mare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Care este protivnic canoanelor să se desființeze. 15 I; 62 VI. - Fiecare biserică particulară își poate păstra obiceiurile ei, dacă sunt în consonanță cu canoanele. 8 III; 39 VI. - Foarte multe obiceiuri din viața bisericească se bazează pe Sf. Tradiție. Ex.: «facerea semnului Crucii, îndreptarea spre Răsărit la rugăciune, binecuvântarea apei la botez, lepădarea de satana» etc. 91 Vasile cel Mare. - În Biserica Egiptului e obiceiul ca Episcopii să nu facă nimic mai de seamă fără știrea și îndrumarea Arhiepiscopului din Alexandria. 30 IV. - Obiceiul din Biserica Romei de a ajuna în sâmbetele postului Paștilor se reprobă. Clericul care practică acest obicei să se caterisească; mireanul să se afurisească. 55 VI. - Judecătorii bisericești și duhovnicii să caute să cunoască obiceiurile și dispoziția sufletească a păcătoșilor, pentru ca astfel să le poată da epitiimiile cele mai potrivite pentru vindecarea lor sufletească. 102 VI.
168	OBICEIURI PĂGÂNE	<p>Creștinii să se ferească de obiceiurile păgâne. 24 Ancira; 83 Vasile cel Mare. Clericii care practică astfel de obiceiuri să se caterisească; mireanii să se afurisească. 70, 71 ap.; 24, 51, 61, 62, 65, 71, 94 VI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clericul care practica obiceiuri superstițioase să se caterisească; mireanul să se afurisească. 65, 79 VI.
169	OCHIUL	Cel cu defect la un ochi poate fi cleric. 77 ap.
170	ORBUL	Orbul nu poate fi episcop. 78 ap.
171	ORDINE	În ierarhie trebuie să domneasca ordinea. Clericii să fie subordonați Episcopului. 39 ap.; 56-57 Laodiceea. Diaconii să stea în urma presbiterilor. 18 I; 7 VI; 20 Laodiceea.
172	ORGANIZAREA	Biserica trebuie să țină seama, la organizarea unităților ei administrative, de împărțirea politică a Statului. 17 IV; 38 VI; 2 II.
173	PARACLIS	Clericii care liturghisesc sau botează în paraclise particulare, fără învoirea Episcopului competent, să se caterisească. 31, 59 VI; 10 VII; 12 I-II. Vezi și: CAPELĂ, CASĂ DE RUGĂCIUNI.
174	PATRIARH	Presbiterii, Episcopii sau Mitropoliții care se dezbină de Patriarhii lor și nu-l pomenesc la sfintele slujbe să se caterisească. 15 I-II. Vezi DEVOLUȚIUNE.
175	PĂCAT	<p>Clericul care săvârșește păcat de moarte să se caterisească. 32 Vasile cel Mare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dacă asupra celui hirotonit ca neofit, sau asupra celui ce a fost hirotonit fără a fi examinat, s-ar afla vreun păcat grav, acela să înceteze a mai face parte din cler. 2, 9 I; 9, 10 Neocezareea. - Episcopul sau presbiterul care nu primește pe cel ce se întoarce de la păcat, ci-l leapădă, să se caterisească. 52 ap. - Episcopul are dreptul să reducă penitențele pentru păcate. 4, 7 Grig. Nyssa. Vezi și: EPITIMIA. - Păcatele mărturisite la spovedanie să nu fie divulgate de duhovnic. Dacă acesta le spune altora, iar penitentul nu le-ar recunoaște, să nu i se dea crezare duhovnicului. 132 Cartagina; 34 Vasile cel Mare; 28 Nichifor Mărt.

ID	Reper	Conținut
176	PEDEPSELE BISERICEȘTI	<p>Pedepsele bisericești pentru clerici sunt: Admonierea. 31 ap.; 32 Cartagina. Dojana. 19 IV; 25 Antiohia. Degradarea vinovatului din rangul ocupat la cel din urmă loc între cei care ocupă același rang. 7 VI. Excluderea din serviciu pe un anumit timp. 36 ap. Oprirea de a săvârși lucrările sfinte pe un timp anumit. 20 IV; 3 VI; 14 Sardica; 19,133 Cartagina.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oprirea (pentru totdeauna) de a săvârși anumite lucrări sfinte. 9 Neocezarea. Pierderea pentru totdeauna a dreptului de a fi înaintat la un grad ierarhic superior. 3 VI; 69 Vasile cel Mare. - Destituirea din serviciu. 161-II; 16 Antiohia; 15 ap. Depunerea din treaptă sau oprirea pentru totdeauna de la funcțiunile preoțești, dar cu păstrarea dreptului de a purta numele de cleric și de a avea demnitatea clericală. 1 Ancira; 3, 26 VI; 8, 9 Neocezarea; 27 Vasile cel Mare. Caterisirea (vezi acest cuvânt). Caterisirea și afurisirea deodată, 28, 30, 64 ap.; 86 VI; 1 Antiohia; 3 Vasile cel Mare. Anatema (vezi acest cuvânt). - Pedepsele bisericești pentru mireni sunt: afurisirea (excomunicarea) și anatema (vezi aceste cuvinte). - Nimeni nu poate fi pedepsit de judecătorii bisericești pentru păcatele pe care le mărturisește în Taina Pocăinței. 132 Cartagina. - Pedepsele date de un Episcop ortodox sau tribunal bisericesc sunt valabile în întreaga Biserică Ortodoxă. 12, 32 ap.; 5 I; 1 Sin. local din C-pol (Sofia); 13 Sardica; 9, 105 Cartagina. - Nimeni să nu fie pedepsit fără a se fi cercetat temeinic învinuirile ce i se aduc. 3, 6 Teofil Alex. - Nimeni să nu fie pedepsit fără a i se dovedi vinovăția. 133 Cartagina. - Clericul să nu fie pedepsit de două ori pentru același delict. 25 ap.; 3, 32, 51 Vasile cel Mare; 46 Ioan Postnicul.
177	PEDEPSIT	<p>Clericul pedepsit de Episcopul său, chiar dacă face apel, trebuie să rămână sub pedeapsa dată de Episcop până ce se rezolva apelul. 14 Sardica.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clericul condamnat de forurile bisericești nu poate fi luat în apărare și scăpat de pedeapsă de alte foruri. 62 Cartagina. Vezi și: CATERISIT. Cartagina. - În cazul când penitentul e pe moarte, el poate fi grațiat, în lipsa Episcopului, de către preot și astfel poate fi cuminecat. 7, 43 Cartagina. Vezi și: EPITIMII.
178	POMENIRE	<p>Clericul care nu pomenește la slujbele dumnezeiești pe Episcopul său să se caterisească. 13 I-II. Asemenea și Episcopul care nu pomenește pe Mitropolitul său. 14 I-II. La fel și Mitropolitul care nu pomenește pe Patriarhul său. 15 I-II.</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Nu se cuvine a săvârși în Patruzecime Praznicele nașterii mucenicilor, ci pomenirile Sfinților Mucenici să se facă în Sâmbete și în Duminici». 51 Laodiceea.
179	POPORUL	(credincioșii) are dreptul de a participa la alegerea clerului. 6 Sardica; 50 Cartagina.
180	POST	<p>Clericul care postește (post sec) în zilele de Duminică sau de Sâmbăta (afară de Sâmbăta Mare) să se caterisească, laicii să se afurisească. 66 ap.; 55 VI. să fie anatema. 18 Gangra.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sf. Liturghie să se oficieze numai de clericii care au ajunat. 29 VI; 41, 47 Cartagina. - În postul Paștilor să nu se țină nunți sau zile de naștere. 52 Laodiceea.
181	POTIR	Clericul care-și însușește și profanează Sf. Potir să se caterisească. 10 I-II.
182	PREDICA	<p>Întâistătorii Bisericilor trebuie să învețe clerul și poporul încredințat lor, adică să predice, mai ales în zilele de Duminică. Predica să se întemeieze pe Sf. Scriptură și pe Sf. Tradiție. 19 VI.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Episcopul care se duce în altă eparhie și predică acolo, fără știrea și învoirea Episcopului competent, să înceteze din Episcopie. 20 IV; 3, 11 Sardica. - Nu se cuvine ca mireanul să predice sau să învețe în public (în biserică) doctrina creștină (Episcopul poate admite excepție). Cel ce nesocotește această normă să se afurisească 40 de zile. 64 VI. - Femeile să nu predice în biserică. 70 VI.

ID	Reper	Conținut
183	PRESBITERUL	<p>Presbiterul se hirotonește de Episcopul eparhiot. 2 ap.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Care a fost hirotonit prin simonie să se caterisească. 29 ap.; 2 IV; 2 VI. - Care se hirotonește a două oară să se caterisească. 68 ap. - Înainte de a fi hirotonit, să fie examinat. 91. - «Dacă vreun presbiter ar fi osândit pentru purtarea lui, unul ca aceasta are datoria să vestească pe Episcopii din vecinătate, că aceștia ascultând lucrul, prin ei să se împace cu Episcopul său». Dacă însă nu face aceasta, ci mândrindu-se, se separă de Episcopul său, făcând schismă, să fie anatema. 11 Cartagina.589 - Care disprețuiește pe Episcopul său și se separă de el să se caterisească. 31ap.;10Cartag.; 13 I-II. - Să nu facă nimic fără învoirea Episcopului. 39 ap. - Care-și părăsește postul și merge în altă eparhie, împotriva voinței Episcopului, să nu mai liturghisească. 15 ap. - Să nu se strămute dintr-un loc în altul. Cel ce face una ca aceasta să fie înapoiat de unde a plecat. 151. - Care săvârșește înainte de hirotonie vreun păcat grav să se excludă din cler. 9, 101. Dacă-și mărturisește singur păcatul, i se interzice de a mai sluji, dar îi rămân onorurile preoțești. 9 Neocezarea. - Care nu poartă grijă de păstoriții săi să se afurisească; iar persistând în neglijență și lenevie, să se caterisească. 58 ap. - Care din neștiință a încheiat o căsătorie ilegală pierde dreptul de a săvârși sfintele slujbe, dar își păstrează numirea de cleric, bineînțeles dacă desface căsătoria. 26 VI; 27 Vasile cel Mare. - Care aduce pentru jertfă altceva decât pâine și vin să se caterisească. 3 ap - Să nu liturghisească în case particulare. 58 Laodiceea. - Cel ce afirmă ca nu se cuvine a primi Sf. Cuminecătură de la un presbiter însurat să fie anatema. 4 Gangra. - Să nu meargă la sfânta slujba având vrăjmășie asupra cuiva. Sf. Vasile cel Mare, Îndrumare pentru presbiteri. - Să săvârșească serviciile cu evlavie; să nu liturghisească cu cei oprîți a liturghisi; să nu împărtășească pe cei nevrednici cu Sf. Cuminecătură; să păstreze cu mare atenție Sf. Taine, ca să nu se umezească, să nu se afume și să nu umble cu ele cei profani. Vasile cel Mare, Îndrumare pentru presbiteri. - Care e hirotonit de eretic, dacă se convertește la Ortodoxie, trebuie hirotonit a două oară. 68 ap.; vezi și: HIROTONIA.
184	PRESCRIȚIE	<p>Episcopul care exercită, fără nici o împotrivire din partea cuiva, timp de 30 de ani jurisdicția asupra unor parohii (care nu aparțin de drept eparhiei sale) dobândește jurisdicția canonică asupra acelor parohii. 17 IV; 25 VI.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Episcopul care convertește la Ortodoxie vreo parohie din altă eparhie și o stăpânește, fără a fi stingherit de nimeni, timp de 3 ani, dobândește și de drept jurisdicția asupra acelei parohii. 119 Cartagina.
185	PROFANARE	<p>Cel ce duce din biserică, spre a folosi acasă, vase sfințite să se afurisească. 73 ap.; 10 I-II.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cel ce își însușește (răpește, fură) un vas sfințit din biserică și-l întrebuințează spre scopuri necuviincioase să se caterisească, 10 I-II. - Cel ce face agape în biserică, sau așterne aici culcușuri, să se afurisească. 88 VI. - Clericul care bagă animale în biserică sau în curtea bisericii (afara de caz de forță majoră) să se caterisească; laicul să se afurisească. 88 VI.
186	PROTECȚIE	<p>Nimeni să nu fie introdus în cler prin protecție. 87 Vasile cel Mare.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clericul care mijlocește ca cineva să fie hirotonit sau numit într-o funcție bisericească prin simonie să fie caterisit; mireanul să fie anatematizat. 2 IV.

ID	Reper	Conținut
192	RANG	Rangul Episcopilor în biserică se stabilește după importanța orașelor în care funcționează ei. 6, I; 3, II; 28, IV; 36, 38, VI, și după vechimea hirotoniei. 86 Cartagina.
193	REBEL	Clericul care, după ce a fost caterisit, tulbură ordinea în biserică, să fie predeat autorităților civile, ca să-l pedepsească. 5 Antiohia.
194	RECĂSĂTORIREA	Cel ce s-a căsătorit de două ori „după botez” nu poate fi cleric. 17 ap. Vezi și: CĂSĂTORIA.
195	RECUZARE	Cel ce se judecă de forurile bisericești, are dreptul să recuze pe judecătorii suspecti din acele foruri. 1 Ciril Alex.
196	REFUZ	Clericul care refuză să păstorească pe credincioși, pentru care s-a hirotonit să se afurisească. 36 ap., 17 Antiohia. Deasemenea și clericii din vina cărora poporul refuză să primească pe Episcopul legal. 36 ap., 18 Antiohia. Episcopul care acuzat și refuză să se prezinte în fața forului judecătoresc, să nu mai liturghisească. 19 Cartagina Clericul care nu vrea să primească treapta mai înaltă la care îl ridică Episcopul său, „să se mai slujească nici în treapta din care n-a vrut să iasă”. 31 Cartagina.
197	REPRIMIREA	Reprimirea clericului afurisit să se facă de Episcopul care l-a furisit sau de succesorul său legitim. 32 ap.
198	REȘEDINȚA	Episcopul să-și aibă reședința undee catedreala . Să nu-și mute reședința în altă parte a Eparhiei. 71 Cartagina.
199	RESPECTAREA AUTORITĂȚILOR.	Clericul este dator să respecte autoritățile bisericești și pe cele civile. Cel ce defaimă, să se caterisească. 84 ap.
200	RUDENIA	a) de sânge, care e impediment la căsătorie până la gradul IV. 54, VI; 19 ap.; 75 VAs. c. M.; 11 Tim. Alex.; 5 Teofil Alex. b) încuscrirea care e impediment la căsătorie până la gradul IV: 54, VI; 2 Neocezareea; 23, 78, 87 VAs. c. M.; 11 Tim. Alex. c) spiritoală care e impediment la căsătorie până la gradul II. 53, VI. Vezi și: IMPEDIMENTE LA CĂSĂTORIE - Rudele Episcopului nu au voie să administreze bunurile eparhiale. 25 Antiohia. - Episcopul să nu hirotonească pe vreo rudă a sa ca urmaș al lui la Episcopie. 76 ap.
201	RUGĂCIUNEA	Clericul care se roagă împreună cu un alt cleric caterisit, să se caterisească și el. 11 ap., 2 Antiohia. - în biserică se pot citi numai rugăciunile aprobate canoniceste. Nimeninu are dreptul să compună rugăciuni noi și să le citească în biserică. 18, 59 Laodiceea, 103 Cartagina.
202	SCHISMA	Clericul care se desparte de Episcopul său, «neștiind nici o vină asupra Episcopului său în privința dreptei credințe și dreptății, să se caterisească»; mireanul să se afurisească. Aceasta să se facă după 3 admonieri. 31 ap.; 5 Antiohia; 10 Cartagina; 13-15 I-II. - Clericul care se ridică împotriva Episcopului său și face schismă să fie anatema. 11 Cartagina; 6 Gangra. - Episcopii care se dezbină de sinod să se caterisească. 1, 2 III.
203	SCHISMATICI	Schismaticii se numesc «cei ce se deosebesc în concepții cu privire la unele chestiuni și întrebări bisericești corigibile». 1 Vasile cel Mare. - Nu pot ridica acuza împotriva clericilor. 6 II. - Nu se cuvine a se ruga împreună cu schismaticii. 33 Laodiceea. - Botezul schismaticilor (din Africa) nu e valid. 1 Cartag. (Ciprian). - Botezul schismaticilor poate fi considerat valid. 1 Vasile cel Mare.

ID	Reper	Conținut
204	SENTINȚA	Sentința pe care o pronunță sinodul, cu unanimitate, împotriva unui Episcop este definitivă și inapelabilă. 15 Antiohia. - Dată de forurile judecătorești bisericești în drept pentru infracțiunile clericilor, să rămână definitivă. 62 Cartag. - Împotriva unui cleric se poate da și în absența lui, dacă el, fără motive juste, nu se prezintă la judecată. 74 ap.; 77 Cartagina. - Pronunțată de un for bisericesc canonic, e valabilă în întreaga Biserică Ortodoxă. 12, 32 ap.; I Sin. local din C-pol (Sofia); 13 Sardica; 9, 105 Cartagina. Vezi și PEDEPSELE BISERICESTI.
205	SERVICIUL DIVIN	Cel ce săvârșește slujbe dumnezeiești deosebit (separat) împotriva socotinței Episcopului să fie anatema. 6 Gangra; 10, 11 Cartagina. - Clericul care fiind caterisit ar îndrăzni să săvârșească slujbele divine să se taie cu totul de la Biserică și să nu mai aibă nădejde de reintegrare. 28 ap.; 4 Antiohia.
206	SIMONIE	Cel ce ajunge la demnitatea de cleric prin bani să se caterisească și să se îndepărteze (definitiv) de la orice fel de împărtășire, atât el, cât și cel ce l-a hirotonit. 29 ap.; 2IV; 22 VI; 5 VII. - Episcopul care face hirotonii sau numește pe cineva în funcțiuni bisericești pentru plată se caterisește, iar cel ce a fost hirotonit sau numit în funcțiune pierde dreptul exercițiului în treapta primită. Deci o astfel de hirotonie sau numire este nulă. Cel ce a mijlocit o astfel de hirotonie, dacă e cleric, se caterisește; dacă e mirean se anatematizează. 2 IV; 10 VII; 90 Vasile cel Mare; Scrisoarea lui Ghenadie; Scrisoarea lui Tarasie. - Episcopul «Să nu urmărească prin dorul de mârșav câștig... a cere aur sau argint, sau altceva de la... clericii sau monahii supuși lui... De se va găsi cineva ca pentru stoarcere de aur, sau ceva de alt soi, sau pentru vreo patimă a sa oprește de la Liturghie sau afurisește pe vreunul din clericii supuși lui, sau închide vreo sfântă biserică, spre a nu se săvârși într-însa slujbele dumnezeiești, și întoarce nebunia sa asupra obiectului celui nesimțitor, într-adevăr însuși este nesimțitor și se va supune la aceleași suferințe și se va întoarce răutatea lui asupra capului lui, ca asupra celui ce a călcat porunca lui Dumnezeu și așezămintele apostolice». 4 VII. - Egumenul sau egumenița care primește pe cineva în mănăstire pentru bani să fie izgoniți din mănăstirea lor și să fie trimiși în altă mănăstire, pentru ascultare. 19 VII. - Clericul care pretinde plată pentru Sf. Cuminecătură să se caterisească. 23 VI.
207	SINOD	Episcopii fiecărei biserici particulare sunt datori să se adune în sinod de două ori pe an. 37 ap.; 3 I; 19 IV; 20 Antiohia. Dacă sinodul nu se poate întruni de două ori, atunci trebuie să se întrunească cel puțin o dată pe an. 8 VI; 6 VII; 73 Cartag. - Episcopii sunt obligați să participe la sinod. 19 IV; 76 Cartagina; 40 Laodiceea; 6 Sardica. - Sinodul se ține la locul fixat de Mitropolit. 19 IV; 7, 8 VI. - Sinodul este for de judecată pentru Episcop. 74 ap.; 6II; 9IV; 14, 15, 17 Antiohia; 1 Sin. local din C-pol din anul 394. - Sinodul Bisericii particulare (sau Mitropolitan) este for de apel pentru sentințele date de Episcopi. 5 I; 20 Antiohia. - Sinodul Ecumenic este forul suprem în Biserica întreagă. Hotărârile aduse de un astfel de sinod trebuiesc observate cu sfințenie. 1 IV; 1 VI; 1 VII. - Normele potrivnice hotărârilor sinoadelor Ecumenice «Să fie fără valoare». 8 III.
208	SINUCIGAȘI	Pentru cei ce se sinucid, fiind ieșiți din minte, se pot face rugăciuni; pentru cei ce se sinucid, fiind întregi la minte, să nu se facă. 14 Tim. Alex.
209	SOȚIE	Vezi: CĂSĂTORIA, DIVORȚ.
210	SPERJUR	Clericul sperjur să se caterisească. 25 ap. Vezi și JURAMÂNTUL.
211	STAT	30 ap.; 84 ap.; 17 IV; 38 VI; 3 VII. Vezi și CONSPIRAȚIE.

ID	Reper	Conținut
212	SUCCESIUNEA APOSTOLICĂ	Sucesiunea apostolică se întrerupe în Episcopii care devin schismatici sau eretici. 1 Vasile cel Mare.
213	SUPERSTIȚIE	Clericul care aprinde foc înaintea casei la lunile noi și sare peste el, în credința că dacă nu este atins de flăcări nu va fi atins nici de alte nenorociri în cursul lunii, să se caterisească; mireanul să se afurisească. 65 VI. Vezi și: OBICEIURI PĂGÂNE, VEDENII, VRĂJITOARE, ZAR.
214	SUPUNEREA CANONICĂ.	Clericii sunt datori să se supună Episcopului (superiorului) lor. Cei ce nu se supun să fie pedepsiți. 31, 39, 55 ap.; 8, 23 IV; 17 VI; 57 Laodiceea; 5 Antiohia; 10, 11, 31 Cartagina; 13-15 I-II. Atunci însă când superiorul lor predică în mod public o învățătură condamnată de Biserică, nu sunt datori să-1 urmeze, ci au datoria de a se separa de el, rămânând pe linia Ortodoxiei. 15 I-II. Vezi: ASCULTARE CANONICĂ.
215	SURD	Cel surd nu poate fi cleric. 78 ap.
216	TAINĂ	Sf. Euharistie și Botezul se pot săvârși în afară de biserică numai cu învoirea Episcopului. Clericul care face altfel să se caterisească. 31 VI.
217	TÂLHARI	Clericul care luptă cu tâlharii și îi ucide se caterisește; mireanul se oprește de la Sf. Cuminecătură. 55 Vasile cel Mare.
218	TESTAMENT	Episcopul poate să-și lase, prin testament, averea particulară cui voiește. 40 ap.; 24 Antiohia; 32 Cartagina. Persoanele cărora le-o lasă prin testament însă să fie ortodoxe. 22 Cartagina.
219	TRADIȚIE	21 Gangra; 91 și 92 Vasile cel Mare. Vezi și: OBICEI.
220	TRANSFERARE	Clericii, în general, să nu se mute dintr-un loc în altul. 14, 15 ap.; 15 I; 20 IV; 21 Antiohia; 16 Sardica. - Transferarea unui Episcop de la o eparhie la alta se poate face numai de sinod și numai pentru motive binecuvântate. 14 ap.; 5 IV; 16 Antiohia; 48 Cartagina. - Clericul care se transferă cu de la sine putere, în altă eparhie, pierde dreptul de a liturghisi. 15 ap.; 151; 3 Antiohia. Să fie caterisit. 17 VI; 10 VII.
221	TREPTE BISERICEȘTI	Treptele ierarhiei sacramentale sunt mai presus decât funcțiile administrative bisericesti. 18 I; 20 Antiohia; 7 VI.
222	VAGABOND	Clericii și monahii vagabonzi să fie obligați a se întoarce la locurile lor. 23 IV.
223	VÂNĂTOARE	Clericul care participă la vânătoare să se caterisească. 51 VI.
224	VÂRSTA CANONICĂ	Vârsta canonică este, pentru Episcopi și presbiteri, 30 de ani. 11 Neocezareea; 14 VI; pentru diaconi, 25 de ani; 16 Cartagina; 14 VI; pentru ipodiaconi, 20 de ani. 15 VI; pentru călugări și călugărițe, majoratul. 18 Vasile cel Mare; obișnuit însă pentru călugări, 25 de ani. 126 Cartagina; și numai în mod excepțional, 17 ani sau și mai puțin. 18. Vasile cel Mare; 40 VI.
225	VEDENII	83 Cartagina. Vezi: ALTAR.
226	VENITURI	Clericii să împartă între ei darurile ce le primesc de la credincioși. 4 ap.; 8 Teofil. Alex. - Cel ce nu repartizează veniturile bisericesti după socotința Episcopului să fie anatema. 7, 8 Gangra. - Veniturile bisericesti trebuiesc administrate de Episcop, cu știrea clericilor din eparhie. Episcopul care le dă spre administrare rudelor sale să fie tras la răspundere de sinod. 25 Antiohia; 41 ap. - Veniturile Bisericii să se întrebuințeze cu folos pentru trebuințele Bisericii, pentru întreținerea clerului, pentru văduve, săraci și străini 41, 59 ap.; 10, 11 Teofil. Alex. - Venitul eparhiei vacante se administrează de economul acelei eparhii 25 IV; Vezi și: AVERE.

ID	Reper	Conținut
227	VIZITAȚII CANONICE	Episcopii sunt datori să facă vizitații canonice. 52 Cartagina.
228	VOTUL	Votul monahal e valid când se depune de cel ce «a ajuns la maturitatea judecării». 18 Vasile cel Mare. - Cei ce au făcut votul fecioriei nu au voie să se căsătorească. Dacă se căsătoresc, să fie excomunicați. Episcopul însă «Să aibă puterea a dispune umanitar față de aceștia». 16 IV. - Voturile depuse afară de Biserică (de eretici) nu sunt valabile în Biserică. 20 Vasile cel Mare. Vezi și: MONAH.
229	VRĂJITOR, VRĂJITORIE	Cei ce se duc la vrăjitori sau la fermecători și cei ce spun norocul și ursita și genealogia și multe lucruri de acest fel, și cei ce se zic gonitori de nori și cei ce confecționează amulete și prezicătorii să cadă sub canonul penitenței de 6 ani, iar dacă stăruiesc în acest obicei, să se îndepărteze din Biserică. 61 VI; 83 Vasile cel Mare. - Prezicătorii și fermecătorii, precum și cei ce cred în ei se pedepsesc cu 5 ani de pocăință. 24 Ancira. - Cei ce se îndeletnicesc cu vrăjitoria sau cu farmecele sau ghicirea norocului să facă penitență de 3-6 ani, cu post și mătăanii. 2, 27 Ioan Postnicul. - Clericii care vrăjesc într-un mod oarecare să se alunge din Biserică. 36 Laodiceea. - Celui ce mărturisește că s-a ocupat cu vrăjitoria sau cu fermecătoria i se va da timpul de penitență ca unui ucigaș. 7, 65, 72 Vasile cel Mare. În canonul 83 Vasile cel Mare se prescrie pentru vrăjitori o penitență de 6 ani. - Cei ce se duc la vrăjitori se vor supune pedepsei celor ce au călcat credința. Dacă însă au fost atrași în păcat prin vreo constrângere, «li se va aplica blândețea». 3 Grig. Nyssa. Vezi și: SUPERSTIȚIE, OBICEIURI PĂGÂNEȘTI.
230	ZAR	Clericul care joacă zaruri «ori să înceteze, ori să se caterisească»; laicul să se afurisească. 42-43 ap.; 50 VI. Vezi și: JOCURI DE NOROC.